

„...az ülés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk. Nagyon tapintatosan fogalmazok, ha azt mondom: még sohasem volt gondunk helyhiány miatt, tudniillik mert oly sokan meghallották volna ezt az invitálást.”

► Közgűlések évadján – 3. oldal

„Nem az intézményrendszer a hibás a problémákért, hanem azok, akik rosszul működtek» – fejtette ki véleményét Kónya Imre azon bírálatokkal kapcsolatban, melyek a rendszerváltó elitet hibáztatják az ország jelenlegi állapotáért.”

► Volt egyszer egy rendszerváltás... – 6. oldal

„Hitünk szerint az ember Istenhez való viszonya határozza meg ember mivoltunk lényegét és feladatát, és ebből következik az embernek a többi emberhez és a természethez, az egész világhoz való viszonya.”

► Környezeti nevelés és hitoktatás – 7. oldal

Ének a feltámadt Krisztusról ► 2. oldal
Költészetnap ► 4. oldal
Felülről jövő bölcsességgel ► 5. oldal
Egymás őrizői ► 5. oldal
Jelentkezés a Szélerősítésre ► 7. oldal

Mellékletünk: Útitárs – magyar evangéliumi lap

Hétköznapi nagyünnep Pusztaszentlászlón

► „Miért éppen hétfő délután tartják a hálaadó istentiszteletet a templom megújulásáért?” – kérdeztük korábban Szabóné Piri Zsuzsánát, a pusztaszentlászlói gyülekezet lelkészét. „Egyrészt mert nagy területen fekszik a Somogy-Zalai Egyházmegye, és mivel 14-én délelőtt nálunk lesz a lelkészgyűlés, lelkésztársaim a püspök úrral – mint meghívott előadóval – együtt itt lesznek nálunk. Másrészt sajnos az egyre idősödő gyülekezetben a hétfő délután két órai időpontra csak néhányan mondhatják, hogy a munkaidejükre esik” – szövegezte a választ.

A Zalaegerszeg mellett fekvő kis falu egyházi életére vonatkozó első adatok 1771-ből származnak. Akkor még a helvét hitvallásúak közé sorolták az evangélikusokat, akik minden bizonnyal a Vendvidékről települtek ide. A türelmi rendelet kiadása után néhány évvel keletkezett dokumentum azonban már szervezett gyülekezetekről ír.

Az evangélikusok a reformáció kezdetének háromszázadik évfordulóján, 1817-ben építették fel templomukat, Benkő Sámuel lelkész idején.

► Folytatás a 3. oldalon

FOTÓ: MENYES GYULA

Második esély a Második Esélynek

A szarvasi népfőiskolai program zárókonferenciája

► Befejezés vagy újrakezdés? Végpont vagy új kezdőpont? A szarvasi Tessedikkel a XXI. Századba – Második Esély Népfőiskola egyházunk egyik magasan kiemelkedő sikertörténete. Az Európai Szociális Alap és a magyar kormány által finanszírozott Equal program keretében 2005-ben meghirdetett pályázaton elért siker leginkább magukat a pályázókat lepte meg. Az elnyert összeg – több mint háromszázmillió forint – váratlanul széles távlatokat nyitott egyházunk számára, hogy a népfőiskolai képzési formák eszköztárának alkalmazásával aktív részesesé váljon az egyre fokozódó társadalmi igényként fellépő munkaerő-piaci esélyteremtő kezdeményezéseknek. A Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség által koordinált népfőiskolai program a végéhez érkezett. Azonban sokáig nem lehetett tudni, hogy a népfőiskola végleg bezárja-e kapuit, vagy az április 10-én megrendezett programzáró konferencián a folytatás lehetőségének örömhírét is bejelenthetik-e a szervezők.

A Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség, a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági, Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kara, a Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület, a Középhalmi Evangélikus Misszió Alapítvány és a Szarvasi Ifjúságért Akciócsoport Egyesület által szervezett konferenciát Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke nyitotta meg. Beszédében három olyan dolgot nevezett meg, amely okot ad az örömről. Elsőként azt emelte ki, hogy a szarvasi kezdeményezés révén egyházunk valódi, a szó klasszikus értelmében vett népfőiskolával büszkélkedhet. A népfőiskola intézményét ugyanis manapság hamisítják – hívta fel a figyelmet a püspök –, méghozzá sajnálatos

módon egyházi szervezetek, amelyek „népfőiskolai program” fedőnéven adnak be olyan pályázatokat, amelyek valós tartalmának semmi köze az e típusú képzéshez.

Második okként az egyházkerület lelkészi vezetője arra a programban fellelhető értékes többletre utalt, amely révén a Tessedik-népfőiskolában nem csupán a klasszikus modell változott meg: a tanításon kívül ugyanis eredményes közösség-építés is folyt, a projekt mögött pedig olyan összefogásra voltak képesek a szervezők, amelynek komoly hírértéke van a mai magyar közéletben. Külön öröm, hogy ennek a sikeres összefogásnak az ótemplomi egyházközség lehetett a katalizátora. „A titok nyitja és a siker kulcsa a csapat-

munka” – hangsúlyozta Gáncs Péter, s utalt arra, hogy a legnagyobb mester, Jézus is tudta ezt, amikor tanítványaiból közösséget épített, s ezáltal modellt adott az összefogás és a sikeres közösségi lét megvalósításához.

Harmadszor pedig az ad okot az örömről – mondta a püspök –, hogy a szarvasi népfőiskola nem maradt elszigetelt hazai kezdeményezés, hanem egy nemzetközi szakmai együttműködés részesesé is válhatott, és a külföldi mintákból és tapasztalatokból sokat tanulhattak az új utakon járó szervezők.

Gáncs Péter beszéde végére hagyta a csattanót, a „plusz egyedik” okot. Előző nap ugyanis még nem tudhatta, hogy nekrológot kell-e majd mondania vagy feltámadási beszédet. Nagy örömmel jelentette be a hallgatóság, hogy előző nap kapta kézhez a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségtől azt a levelet, amelyben gratulálnak az ótemplomi egyházközségnek és partnereinek a TÁMOP 1.4.1 programban elnyert támogatáshoz. Ennek értelmében a Második Esély népfőiskola kapott egy második esélyt, hogy újra esélyt adhason: hetvenkétfőmillió forintos támogatással és az eddigiektől eltérő képzési formákkal ugyan, de folytatódhat felnőttképzési és munkaerő-piaci esélyteremtő programjuk.

► Folytatás a 3. oldalon

Összhangzattan

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

„Ez biztosan nem a mi ünnepünk” – gondolhatják sokan, amikor az Útmutató éppen aktuális oldalára vagy hetilapunk legfrissebb számának címlapjára tekintenek. Bizonyára többen érzik úgy, hogy a felszólítás – „Énekeljétek!” – nem nekünk szól. Cantate vasárnapján ugyanis reflektorfénybe kerülnek a profi kórusok, a hárommanuális orgonák, a kantátazenés istentiszteletek, a zenekarral kísért gyülekezeti alkalmak, Johann Sebastian Bachról és a Deák téri harangjátékról nem is beszélve. Mindeközben „szükségkántorok” tucatjai kicsit szégyenkezve nyúlnak az ócska harmóniumok leragadt billentyűihez, és kezdenek bele a zeneileg kevésbé művelt gyülekezeti tagokkal az istendicsőítésbe.

Magam sem tagadom a művészi orgonajáték, a jól kimunkált kórusmű és a tiszta egyházzene szükségességét, mégis úgy gondolom, hogy ez a nap többről szól: mindannyiunkról.

Ma örömmel ünneplek piciny gyülekezetemmel. Még akkor is, ha bátortalanul, elcsukló hangon szól énekünk, és időnként egy-egy szólamot a négyből el is „vesztenek” ujjaim a hangszeren. Örömről sem lehet más: hálaadás az Istennek, hogy ennyien együtt vagyunk, ha néha hamis hangokkal megtűzdelve is, de együtt énekelhetünk.

Cantate annak a kis fiókegyháznak is ünnepe, ahol orgonáról álmodni se mernek, de az ütökopott harmónium megtisztításának a közelmúltban annyira örültek, hogy a falu katolikusait is meghívták közös hálaadásra. Hiszem, hogy az éneklés vasárnapja azé a két idős asszonyé is, akikkel karácsony ünnepén a szórványban egy lakótelepi lakás szobájában énekeltek a Csendes éjt.

Ünnepeljenek bátran azok is, akik még ma is őrzik és továbbörökítik – nem csupán egy régi könyvként, hanem élő énekszóval is – az ősi Transcius énekeit! A vasárnap felszólítása szól annak a gyülekezetnek is, amellyel húsvétvasárnap új éneket ismer tettem meg; énekeljétek, bátran, még ha sokszor átláthatatlan dzsungelnek tűnik is a halleluják hajlítása!

A mai nap legyen azoké is, akikkel a nagyobb ünnepek másodnapján renthagyó keretek között, spirituálékkal dicsérjük az Urat! Úgy hiszem, Cantate vasárnapja azoknak a gyülekezeteknek is üzen, ahol ezen a napon is a magamfajta alulképzett vagy képzetlen kántorok teszik ki az énekszámokat a templomfalra, sőt olyan közösségeknek is, ahol két imádság között maga a lelkész tapossa a harmónium pedálját.

Ma ünnepelhet az a kedves gyülekezeti tagunk is, akinek talán fogalma sincs, hogy mit jelentenek a „gombócok” a vonal-

rendszerben, mégis gyermeki őszinteséggel tud örülni akkor, amikor legkedvesebb énekét, a Velem vándorol utamon Jézus kezdetű választom vasárnapra.

Lehet, hogy otthonukban, mégis ünnepelnek azok is, akik koruk vagy betegségük miatt az istentiszteletre egyre ritkábban vagy egyáltalán nem jutnak el, azonban esténként fellapozzák énekeskönyvüket. És egyik legkedvesebb vasárnapja a mai édesanyámnak is, mert bár énekelni saját bevallása szerint sem tud, Az úr csodásan működik kezdetű éneket gyakran dúdolja az autóban (persze szigorúan csak olyankor, amikor kettesben vannak az Úristennel).

Hiszem, hogy Cantate mindannyiunké: a Lutherániában éneklőké, a beázott falusi templomokban összegyülekezőké, a panellakásban úrvacsorázóké, a tisztaszobában magukban dúdolóké és az autóban fohászkodóké. Mindannyiunké, akik talán nem tudunk, mégis szeretünk énekelni.

És bízom abban is, hogy egyszer, valahol teljes lesz az összhangzat, és egy kórusban dicsérhetjük az Urat. Ott majd mindannyian a Karmesterre figyelünk, nem lesz hamis hang, és az ének sem szűnik meg soha. Ahogyan a korábban említett gyülekezeti tagunk kedvenc éneke mondja: „Fenn a mennyei, angyali karban / Nevét végtelen áldom én...” (EÉ 459,5)

SZAKONYI SZENZÁCIÓ!

Oltárkép a türelmi rendelet korából

Akár szenzációszámba is vehető a hír, ugyanakkor még meglévő értékeink siralmas állapotára is utal az alábbi hír, mely hatványozottan igazolja az evangélikus országos gyűjtemények által kezdeményezett országos felmérések létjogosultságát: Szakonyiban (Soproni Egyházmegye) most került elő egy több mint kétszáz éves evangélikus oltárkép!

A keresztény függő Krisztust ábrázoló festményt a gyülekezet helyettes lelkésze, Simon Réka találta meg egy vedves, sötét, félreess helyiségben. A felmérési kérdőív pontjainak eleget téve minden elrejtett zugot és használaton kívüli épületrészt átnézett. Így derült ki, hogy az eddig a sötétben fogason lógó ruhadarab-

nak tűnő valami a gyülekezet legrégebbi emlékeinek egyikét: feltételezhetően az első oltárképet takarta.

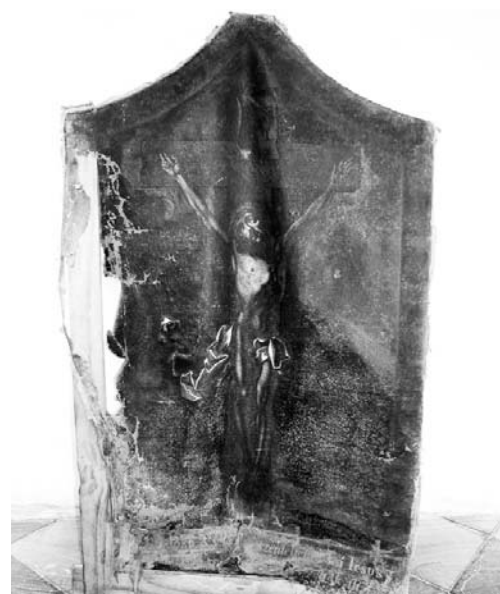
Az igen rossz állapotban, szakadtan és rongyosan fennmaradt kép – alsó részén festett-írott bibliai idézettel – tipikusan evangélikus ikonográfia. Országosan is viszonylag kevés ilyen kép maradt meg ebből a korai időszakból.

Kisebbségben lévő magyar evangélikusságunk identitástudatának megőrzése érdekében fontos, hogy legrégebbi emlékeinket feltűnően őrizzük meg és adjuk át az utókornak. Lelkészcserék, filiiá, szórványválas vagy a leromlott állapotú, őrizetlen ingatlanok mind-mind potenciális veszélyeket rejtnek értékeink számára – és itt nemcsak a pénzben mérhető, hanem a történelmi értékekre is gondolok. Megőrzésük, védelmük legtöbbször nem pénz, hanem odafigyelés és gondoskodás kérdése.

Régi anyakönyveink, gyülekezeti könyvtáraink, templomi berendezéseink és oltári paramentumaink többlet jelentenek gyülekezetünk számára egyszerű tárgyi eszközöknél. Őseink hitvallását, a nehézségek között is a hitben való megmaradását jelentik ezek az emlékek a mai, más problémákkal küzdő utódok számára.

A helyszíni szemle során Szakonyiban előkerült még néhány további muzeális értékű tárgy is: mívesen kialakított, de rozsdás ostsütő lapát, perselyláda, oltári bibliatartó; az Evangélikus Országos Múzeum szeretne minél hamarabb forrásokat találni a restaurálásukra. Reméljük, hogy egy-két éven belül már a megszépült, restaurált tárgyakról adhatunk hírt az Evangélikus Élet hasábjain.

■ DR. HARMATI BÉLA LÁSZLÓ,
az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója

A BIBLIA ÉVE

A Zsoltárok könyve – a közösség

A Biblia legolvasottabb része ez a százötven tanításból, elmélkedésből, énekből és imádságból álló gyűjtemény, amely Izráel Istennel való kapcsolatának nyolc évszázadáról tanúskodik: a legrégebbi zsoltárok a Kr. e. 10., a „legújabbak” valamikor a Kr. e. 2. században születtek. Olyan emberek imádságait tárják elének, akik megtapasztalták, hogy Isten állandó társuk és „beszélgetőpartnerük” örömben és bánatban, üldöztetésben és győzelemben egyaránt.

Jóllehet a legtöbb zsoltár utal a szerzőjére – főként Dávidra, de Salamonra, Kórahra, Ászáfra és másokra is –, ezeket az énekeket mégsem tekinthetjük egyéni költeményeknek. A szövegeket Izráel istentiszteletin énekeltek, és a gyülekezeti közösség sokszor alakította, formálta őket. A keresztényeknek is a szívükhöz nőtt ez a gyűjtemény, hiszen szinte minden más bibliai könyvnél közvetlenebbül és beszédesebben szól az emberrel, Isten és az ember kapcsolatáról, sőt az eljött és még eljövendő Messiásról, Jézus Krisztusról.

Amikor az első keresztények szereték volna megfogalmazni a Jézusról szóló hitvallásukat, önkéntelenül is a zsoltárokat idézték: csak az Újszövetség példáiul száznegy zsoltárverset idéz. A kereszténység későbbi évszázadaiban az is bevett gyakorlattá vált, hogy az Újszövetséggel egybekötve jelentették meg a *Zsoltárok könyvét* mint az Ószövetség „legfontosabb” és leggyakrabban olvasott részét.

Az egyén és a közösség imádságai

Pál apostol arról beszél a *Rómaiakhoz írt levelében*, hogy mi, emberek „nem értünk” az imádsághoz: „Mert amiért imádkozunk kell, nem tudjuk úgy kérni, ahogyan kell, de maga a Lélek eszedik értünk kimondhatatlan fohászokká.” (8,26) Az ihletett zsoltárokból az egyén és az egyénekből álló közösség készen kapja az Istenhez szóló „előkészített” szavakat. Sokan megtapasztaltuk már, hogy miközben az istentiszteleti közösségben a zsoltárok szavait olvassuk, imádkozzuk és énekeljük, valamilyen titokzatos módon egyszersmind a saját egyéni és közösségi sorsunkról is beszélünk Istennek. Azt gondolhatnánk, hogy mindig a gondolataink diktálják a szavainkat; a zsoltárokat olvasva azonban átéljük ennek az ellenkezőjét: csapongó gondolataink a zsoltáros Istenhez szóló szavaihoz idomulnak, és bennük megszilárdulnak.

„Ha sok cseresznyepaprikát madzagra fűzünk, abból lesz a paprikakoszorú. Ha viszont nem fűzzük fel őket, nem lesz belőlük koszorú. Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. De mégse koszorú. Csak a madzag tené? Nem a madzag teszi. Az a madzag, mint tudjuk, mellékes, harmadrangú valami. Hát akkor mi? Aki ezen elgondolkozik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a nyomára.” (Örkény István)

► Magyar Bibliatársulat

SEMPER REFORMANDA

„Hallj meg, mondja a Lélek, hogy neked, neked, neked lett mindez; te, te, te énekelj boldog hálaadással. Ez az én akaratom és tanácsom.”

► Luther Márton:
Jer, örvendjünk, keresztények!
(Szabó József fordítása)

MAGYA
WWW.EVELET.HU

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁN 3. VASÁRNAP (CANTATE) – Ézs 12,1–6

Ének a feltámadt Krisztusról

A VASÁRNAP IGÉJE

Cantate vasárnapja eredetileg nem a szent zene vagy az éneklés ünnepe volt. Csupán a kezdőzsoltár keretverse (Zsolt 98,1) adott lehetőséget az elnevezésre: „Énekeljétek az Úrnak új éneket, mert csodákat tett, és jobbra szabadulást szerzett!” (LK) Húsvét ünnepeinek „vonzáskörében” vagyunk, s ezek a vasárnapok húsvét tartalmát bontják ki, hozzák közel.

Fontos ugyan, hogy a szent zenének meglegyen a helye egyházi életünkben, de ne engedjünk a kísértésnek, hogy tematizálva ezeket a tavaszi vasárnapokat, megfélekedzünk a kiindulásról – a feltámadás ünneperől –, és másról beszéljünk, másról gondolkodjunk, mint az üres sírról, a halált legyőző Krisztusról, az élet Uráról.

A vasárnap igéi az ősi rend szerint nem az éneklésről vagy a zenéről szólnak. Később került a perikóparendbe egy-egy zenei ünnepet sejtető textus. Mai ószövetségi igénk helyére teszi ezt a kérdést. Az éneket a maga rendeltetése szerint használja, s így biztatja Isten népet: „Énekeljétek az Úrnak...”

Húsvét eseménye oly egyedi, oly egyszerű és oly különleges, hogy kifejezésére kevés az egyszerű szó. A pártatlan hírt bele kell kiáltani a világba, a túlcorduló húsvéti örömet kifejezésre kell juttatni, a világot rengető eseményt bele kell énekelni a világba!

Az éneklés életforma, gondolkodásmód. Életforma, amelyben tudatosan vagy nem, szervezeten vagy spontán,

belülről feltörve szólal meg az, ami foglalkoztatja az embert, a közösséget. Az éneklés olyan „gondolkodásmód”, amelyben reagálunk a minket érintő eseményekre, a változásokra, ismerve vagy ismeretlenül, Isten tetteire.

Így énekel minden korban Isten népe. Énekel örömben és bánatban, akkor is, amikor jól ment sora, s akkor is, amikor bajban volt. Az énekek kifejezte önmaga számára az érzéseket és élményeket, az énekekkel elmondta a környezetének a tapasztalatait, az énekekkel a világba írta vagy kiáltotta istenélményeit.

Mai igénk is erről szól. A próféta bejelenti, hogy Isten népe majd elérkezik ahhoz a naphoz, amikor minden megváltozik, amikor a jelenlegi gondok, bajok megszűnnek, a nyomorúság véget ér. És akkor így folytatja: „Azon a napon ezt mondod majd...” És sorra jönnek a pozitív élmények, egymás után következők a nagyszerű tapasztalatok. Isten hatalmasan cselekedett velük.

Fontos, hogy mielőtt belefeleledkezünk az ujjongó felsorolásba, ne tévesszük szemünk előtt a kiinduló mondatot: „...mert bár megharagudtál rám, elmúlt haragod, és megvigasztaltál.” A próféta nagyszerűen foglalja össze az alaphelyzetet. Az ember elfordult az Istentől, ezzel kiérdemelte a Mindenható haragját. Az emberi lét minden baja – kicsiben és nagyban – onnan ered, hogy ezáltal az élet forrásától szakadt el. Az inséges idő-

ben való segélykiáltás, a megjavulásra irányuló próbálkozások, a változtatást célzó igyekezet és minden megújulási kísérlet kudarcra volt ítélve, hiszen az ember nem tudta, nem tudja megmenteni önmagát. A kiút, a menekülés Isten jóságából adódik: abból, hogy elmúlik haragja. Jogosan haragudott az emberre, de haragjánál nagyobb volt szeretete. Ahogy a másik nagy próféta énekelte: „Szeret az Úr, azért nincs még végünk...” (JSir 3,22) Ezért mondhatja Ézsaiás: „...bár haragudtál rám, elmúlt haragod...”

Az emberiség s benne az egyes ember annak köszönheti a létét, hogy elmúlt Isten haragja. Miért, hogyan? Olyan az Isten, mint egy hangulatember? Csapong ide-oda? Néha megharagszik, néha megbékél, néha morog, néha kedves? Megtehetné, hiszen szuverén Ura mindenknek. De nem erről van szó. Hanem arról, hogy Krisztusban megbékélt (2Kor 5,18).

Amikor a próféta a jövőbe tekint, erről beszél: eljön a Messiás, aki rendezi a helyzetet, rendezi a számlát, rendezi a múltat. S mi tudjuk: már eljött. Itt járt közöttünk, s húsvét óta itt él közöttünk. Benne velünk az Isten, benne ismét I-

tenhez, az Atyához tartozunk, általa kiálthatjuk: „Abbá”, azaz „Atyánk” (Gal 4,6) – és nem azt a megszólítást kell használnunk, hogy „haragvó Isten”!

Jézus Krisztusban békélt meg az emberrel Isten (Róm 5,10). Őbenne van a megbékélés alapja: a bűnbocsánat. Ő szabadított meg a bűnök elhordozhatatlan terhétől, őbenne és ővele van szabadulás minden fogva tartó erőből, őbenne van gazdagság a mulandó kincsek birtoklása helyett, őbenne van meg mindaz, ami elegendő ahhoz, hogy életünk, sőt bővelkedő életünk legyen (Jn 10,10).

Míndez számunkra egyértelműen hűsvéttel kapcsolatos. Ezért hangzik most a húsvéti időben a biztatás az énekre: „Énekeljétek, hogy milyen fenséges tetteket vitt véghez az Úr...” (5. v.)

Érdemes ebből a szempontból meditatívá megfogalmazni igénkét. A kulcsfogalmaknál ajánlatos megállnunk, s ha elkezdjük kóstolgatni, ízlelgetni őket, rögtön rájövünk, mennyire igaz ez szemelyes életünkben, gyülekezetünk közösségében, egyházunk egészében. Csak felsorolásként: Isten az erő. Isten a szabadító. Isten a cselekvő. Isten neve hatalmas, magasztos.

Énekeljünk, hogy bennünk éljen az élmény, erősödjön a tudat! Énekeljünk, hogy megtudja az egész világ! Hiszen ki adná hírül Isten nagy tetteit, nagy szeretetét, ha nem mi, gyermekei, akik megtapasztaltuk!

► HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Oratio œcumenica

Urunk, hálát adunk mindazokért az érzékszerveinkért, amelyek jól működnek, és amelyekkel érezhetjük és láthatjuk, hogy jó vagy hozzánk. Hálát adunk a kezünkért, amely munkára, adásra, vizsgálatásra és áldásra kész. A szemünkért, amely meglátja a szépet, láthatja a színeket, a formákat. A fülünkért, amely hallhatja a hangokat, a beszédet, a neszeket, a zörejeket. Az orrunkért, melyen keresztül levegőt veszünk, és mellyel érezhetjük az illatokat és a szagokat. A szájunkért, mely éri az ízeket, de nemcsak ízlel, hanem beszédre is képes. Add, hogy szánk szólani tudjon rólad. Adj, Urunk, elfogadó lelkiületet, ha azt éreznék, hogy valamelyik érzékszervünk tomplul, elgyengül vagy károsodik. Kérünk téged, erősítsd meg érzékszerveinket, hiányérzetünket pótolj! Adj, Urunk, gyógyulást és egészséget.

Hálát adunk a teremtet világnak, amelyet ránk bízál, és amelyben otthon érezhetjük magunkat. Hálát adunk a tisztaságteremtőkért, a jó rend fenntartóiért.

Hálát adunk vezetőinkért, akikre csoportokat és közösségeket bízál, akik államokat és felekezetekeket, gyülekezeteket, családokat vezetnek. Azokért, akik együtt lát-

ják a múltat, a jelent és a jövőt, azokért, akik a cél elérésére való törekvésük mellett a rájuk bízottaknak is jó vezetői. Akik nemcsak kérdeznak, hanem meg is hallgatnak; akik nemcsak beszélnek, hanem cselekednek is; akik terveznek, megszerveznek, buzdítanak, mellettünk állnak.

Hálát adunk a közösségért, amelyben megtapasztalhatjuk az egymáshoz tartozás örömét: az országot, amelyben élünk, a gyülekezetért, a munkatársi, az osztály-, a családi, a baráti közösségeikért. Azért mondunk köszönetet, hogy egyáltalán te közösséget vállalsz velünk.

Hálát adunk minden olyan megkezdett munkáért, amelyet végezhetünk, minden olyan feladattól, amelyet jó szívvel fejezhetünk be. Hálát adunk ösztönző és motiváló jelenlétéért, hogy erőt adtál és erőt adsz elvégzett és elvégzendő munkáinkhoz.

Hálát adunk a segítő kezekért. Azokért az embereikért, akik szándékosan vagy éppen tudtukon kívül segítséget, támogatást adtak nekünk a nehéz és kihívásokkal teli időkben. Add, Urunk, hogy mi is naponta ilyen eszközeid lehessünk, hogy lássuk a részleteket és az összefüggéseket is, amelyeknek te Ura vagy.

Mi Urunk, édes Atyánk

IGE + HIRDETŐ

amely meg tudja tartani lelketeket” – olvashatjuk a 21. verset. S végül a nap egyik kollektá imádsága így hangzik: „Mindenhátó Isten, akit szívvel, szájjal és zengő énekekkel dicsérünk, engedd, hogy örömmel tanúskodjunk szívünket betöltő békességéről Jézus Krisztus Urunk által. Ámen.”

Énekek sorai tehát egyenes utalást tartalmaznak mind az evangélium, mind az epistola, mind a kollektá szavaira. „Krisztus, ki híveidnek / Küldtél mennyből Szentleket, / Kiket Atyád tebbened / Választott és eljegyzett, / Önts ki Lelked reánk is, / Buzgón könyörgünk neked, / Hogy általa igédben / Ismerhesünk meg téged!” (2. vers)

Az ének dallama és szövege cseh szerző munkája. Kliment Bosák (Boszák Kelemen) (11530) Otče náš mily Pane kezdetű énekének szép, dúr dallama vidámságot

fejez ki, s táncos karakterű. Határon túli magyarok népzenei ihletésű feldolgozása cseng e sorok írása közben fülemben. A felvétel nagyon jól tükrözi a dallam sajátosságait, kiemeli karakterét, s kapcsolódik a kollektá szavaihoz is: szívvel, szájjal, zengő énekekkel dicsérjük az Urat! Egész lényünkkel!

A vers fordítója Rimay János (1569/73–1631), felvidéki evangélikus köznemesi családból származó író, költő és államférfi, Balassi barátja és legnagyobb költő tanítványa. Bár költeménye a 16. század végén keletkezett, csak 1670-ben jelent meg nyomtatásban, akkor sem gyűlekezeti énekeskönyvben. Balassi Bálint – Rimay János *Istenes énekek* című magánénekeskönyvének törzsanyagához tartozott egészen 1806-ig.

A 16. század végétől kezdődően a gyülekezeti énekeskönyvek mellett megjelentek magánjátékosságokat szolgáló gyűjtemények is. Balassi és Rimay valóságos énekeinek a gyűjteménye volt az egyik legnépszerűbb protestáns nyomtatvány a 17–18. században. Szinte valamennyi nagyobb nyomdában kiadták őket. A legkorábbi, töredekésen ismert

kiadás az 1632 körüli bárftai, a legutolsó a pozsonyi–pesti 1806-ból.

Rimay János már gyermekkorában megismerkedett Balassival, bizalmas barátság alakult ki közöttük. Példaképének, mesterének tekintette őt, bár egyéniségük igen eltért egymástól. A féltelen életet élő Balassival ellentétben Rimay közvetítő, béketeremtő ember volt. Visszahúzó, tudományának és művészetének élő, veszélyeket kerülő. Az irodalom színpadára csak Balassi halála után lépett. Költészete csi-szolt, ritka szavakat és kifejezéseket kedvelő, „míves” költészet. Verselt magyarul és latinul, s mint énekek mutatja, fordításokat is készített. Balassi Bálint után és Zrínyi Miklós előtt Rimay János számított a legnagyobb magyar költőnek.

E heti graduálékunknak eredetileg istentiszteletet, prédikációt bevezető funkciója volt, ami a 3. versszakban válik világossá: „Vigasztaló Szentlelek, / Légy mi kedves vendégünk, / Ki sok kincssel gazdag vagy, / Lakozzál együtt velünk! / Szólásra készíts nyelvet, / Adj tanulásra kedvet; / Fülünk nyisd meg hallásra, / Szívünket megtartásra!”

► W. KINCZLER ZSUZSANNA

Második esély a Második Esélynek

◀ Folytatás az 1. oldalról

Babák Mihály, Szarvas polgármestere köszöntőjében azt hangsúlyozta, hogy a népfőiskolai projekt révén egy olyan, gondokkal és feszültségekkel teli időszakban tudtak reménységet és hitet adni az embereknek, amikor a pesszimizmus és a kilátástalanság fokozódó érzése nyomja rá a bélyegét az egyre növekvő számban a társadalom periferiájára szoruló tömegek közérzetére. A polgármester személyes büszkeségének is hangot adott a népfőiskolai projekttel kapcsolatban, és kiemelte, hogy az intézmény – akárcsak egykor névadója, Tessedik Sámuel – azt tudja nyújtani az embereknek, amire a legnagyobb szükségük van: praktikus, mai szóval kompetenciaalapú tudást ad, méghozzá azoknak, akik a legnehezebb helyzetben vannak. Babák Mihály köszöntését fejezte ki a projektet megvalósító partnerszervezeteknek a sikeres együttműködésért.

Az első előadást Kertai Katalin programvezető, az OFA Equal Nemzeti Programiroda munkatársa tartotta *Bevallalják, vagy sem?* címmel. Rendhagyó s a végére a költészet magaslatára emelkedő előadásának mottója így hangzott: „Szarvason számosan szívósan szorgosan...” A referátum érdemi része a tízmilliárd forintból gazdálkodó Equal program kerete közé illesztette be a szarvasi népfőiskolai projektet, s azt próbálta érzékelteni, hogy egy ilyen jellegű uniós pályázat vállalása és megvalósítása – ráadásul egy kísérleti projekt esetében – mekkora kihívást jelent gazdasági, szervezési és adminisztrációs szempontból. A szarvasiak az igen komoly nehézségek ellenére

sikerrel vették az akadályokat. Mint végül kiderült, a mottó az első sora volt egy többstrófás versnek, amelyben az előadó a szarvasi projekt történetét és sikerét öntötte lírai formába.

Lázár Zsolt projektvezető, a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze, a népfőiskolai program fáradhatatlan „motorja” *Szakmai-lelki erősítő módszer mint a projekt innovációja* címmel tartott előadásában a népfőiskolai program újításaira összpontosított. Illusztrációként Dobos József cukrászmester példáját hozta fel, aki a Dobos-torta megalkotása során ugyan csupa ismert összetevőt használt a recepthez, de olyan módon, ahogyan ő tette, még senki nem rakta össze a hozzávalókat.

A szarvasi népfőiskola innovációinak is ebben rejlik a titka. Az induláskor nem kész „receptet” követtek; menet közben, folyamatosan alakult ki a módszer, amelynek alakító és motíváló tényezője az a cél volt, amelyet mindvégig maguk előtt láttak: tud-e az egyház hatékonyan segíteni a mai embereknek és megoldást találni a gondjaikra? A felnőttképzésben ismerős módszerek újfajta összetételéből alakult ki az oktatási gyakorlatban a *szakmai-lelki erősítő módszernek* elnevezett metodika, amely holisztikus szemlélettel az egész embert veszi figyelembe, s nemcsak a szakmai oktatási módszertanra koncentrál, hanem a szocializációnak, a problémamegoldásnak, az öngátításnak, a kulturális igény szint növelésének, az önismeret fejlesztésének és a kulcskompetenciáknak a területét is integrálja. A projekt vállalt célja az volt, hogy a hallgatók harmincöt százaléka találjon munkát – ehhez képest a végzetek ötvenkét százaléka dolgozik.

Gaál Roland szakértő, a Szarvasi Ifjúsáért Akciócsoport Egyesület alelnöke *Hizünk benned! Hiszel bennünk?* címmel tartott személyes hangú beszámolójában nem szakmai kérdéseket boncolgató, és nem is a projekt adataival terhelte a hallgatóságot. Ehelyett egészen közel hozta a résztvevőkhöz azoknak az embereknek a személyes sorsát, akik a képzésben részt vettek. Megtörtént eseteket, iskolai szituációkat, párbeszédet mesélt el, s ezáltal életszerűvé, átélhetővé tette a nehéz sorsú emberek gondjait és örömeit.

A délelőtti szekciót Németh Tamásnak, a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági, Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kara szakmai képzési koordinátorának *Esélyteremtés a felsőoktatásban – lehetőségek és kihívások népfőiskolánk szakmai képzésében* címmel megtartott előadása zárta.

A délutáni program még három előadást tartogatott az érdeklődők számára. Harasztosi Sándor, a Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület szakmai koordinátora a programon belüli kompetenciaképzés innovációit tárta fel a hallgatóság előtt. Hodálk Pál, a Középheggyi Evangélikus Misszió Alapítvány foglalkoztatási koordinátora *A segítő kéz lassú elengedése – az utógondozás módszertana* címet adta prezentációjának, amelyben nemcsak az utógondozás folyamatát lehetett figyelemmel kísérni, hanem a népfőiskolai közösségépítés megmaradó gyümölcsei is láthatóvá váltak. A záró előadást a Svédországból érkezett Kristina Blixt projektvezető tartotta *A nemzetközi együttműködés tapasztalatairól* címmel.

■ PETRI GÁBOR

Északi „látókörbővítés”

▶ Jeruzsálem vagy Antióchia? Tekintély vagy misszió? Egy helyben maradás vagy lépés? A két újszövetségi modell ma is aktuális kérdéseket vet fel, amint ez elhangzott egyházközségi missziói stratégiával kapcsolatban az Északi Egyházkerület április 11-én megrendezett közgyűlésén.

Múlt pénteken a budahegyvidéki evangélikus gyülekezet temploma adott otthont az északi kerület tavaszi közgyűlésének. Az idei ülés fókuszában a misszió és a pályázatfigyelés állt. A nyitóáthítatot Lajtos János nagybörzsönyi lelkész tartotta Mk 6,34 alapján.

Püspöki jelentésében dr. Fabiny Tamás a jeruzsálemi és az antióchiai missziói modell mai kihívásait és aktualitásait elemezte a frissen feldolgozott népmozgalmi

tősegeiről, valamint az országos projektgyűjtés jelenlegi állapotáról adott tájékoztatást Végh Szabolcs, az Északi Egyházkerület gazdasági és pályázati referense.

Krámer György esperes, püspökhelyettes az egyház missziói stratégiájának újrarendelését kérte a közgyűléstől. Ez ügyben két határozati javaslatot nyújtott be, melyet a közgyűlés elfogadott és továbbít az országos presbitériumhoz. A javaslat egy országos szociológiai felmérés elvég-

adatok tükrében. A felügyelői jelentésben Benzúr László a diakóniai és oktatási intézményeinkben végzett missziói munka fontosságára hívta fel a figyelmet (*képünkön*). Kiemelte, hogy az egyetemre és főiskolákra készülő fiatalok kikerülnek a gyülekezetek látóköréből, ezért fontos az egyetemi lelkészségekkel fenntartott szoros kapcsolat, illetve a fiatalok követése. A norvég és a svájci alap pályázati lehet-

ését és egy három-öt évet átölő missziói koncepció elkészítését sürgeti.

A kerületi küldöttválasztáson eldőlt, hogy a közgyűlés Bozorády András lelkész a miskolci Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola, Lőrincz Csaba lelkész pedig a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatótanácsába delegálja.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

Hétköznapi nagyünnep Pusztaszentlászlón

◀ Folytatás az 1. oldalról

A közeli domb tetején kaptak telket a falutól. Sajnos a gyülekezet utolsó helyben lakó pásztorja 1981-ben zárta kulcsra utoljára a parókia ajtaját; azóta – rövidebb időszakokat kivéve – a Zalaegerszegen lakó lelkészek gondozzák a pusztaszentlászlói híveket.

Az épületen az utolsó teljes renoválást 1992-ben végezték el. 2005-ben az európai uniós SAPARD-pályázaton nyert összeg felhasználásával felújították a gyülekezeti házat, majd egy évvel később a helyi evangélikus vállalkozó támogatásával a templombelső is meg-

újulhatott. Talán a sikeres pályázat és az annak nyomán nyíló lehetőségek adták az indítást, hogy lelkészek, Szabóné Piri Zsuzsánna az AVOP Leader+ programhoz is pályázatot nyújtson be. Az elnyert 1,9 millió forintos támogatással – valamint a társadalmi munkának és az országos egyház által biztosított önrészenek köszönhetően – megújulhatott a templom külseje. Egyházmegyei finanszírozással pedig azt is megoldották, hogy az épületet – amelyhez hatvanhat lépcső vezet fel – mozgáskorlátozottak is megközelíthessék.

Az április 14-i hálaadó istentiszteleten Ittész János, a Nyugati (Dunántúli)

Egyházkerület püspöke hirdetett ígét a bibliaolvasó *Útmutató* aznapi igéje – 1Kor 1,18–25 – alapján. A templom fontosságáról szólva hangsúlyozta, hogy e ház létének értelmet és célt ad az, ami másoknak boldogság, de számunkra zarándokhely, ahol nyitott szívvel fogadhatjuk a keresztről szóló beszédet. Az istentisztelet után, mielőtt az összegyűlteket megtapasztalhatták a helyiek vendégszeretetét – a szíveslátás felért egy lakodalommal –, a közgyűlésen jegyzőkönyvbe vétetett, hogy lezajlott a pusztaszentlászlóiak nagyünnep – hétköznapi.

■ MENYES GYULA

Közgyűlések évadján

Nem titkolózom, azonnal színt vallok. Ezzel az írással az a fő célom, hogy megkíséreljem felbreszteni egyháztagjaink – láthatólag nagyon is szunnyadozó – érdeklődését, felelősségét közös ügyeink iránt. Az adja az apropót ehhez a teremhez, hogy a közelmúltban – ahogy ez esztendőről esztendőre ilyenkor kora tavasszal szokás – minden egyházközségünkben, majd egyházmegyeinkben is megtartották a közgyűléseket. Ezekben a hetekben pedig az egyházkerületek zárják a sort.

Nem véletlenül említettem az egyházmegyéket és az egyházkerületeket sem, de a hangsúlyt most mégis a *gyülekezeti szintre* helyezem. Nemcsak egykori gyülekezeti lelkészi szolgálatom emlékei motiválnak ebben, hanem a püspökként szerzett tapasztalataim és a hozzám érkezett beszámoló adatai is erre készítetnek.

Sohasem titkoltam, úgy emlékszem vissza egykori községi szolgálatomra, hogy a közel két évtized alatt – bízom benne, hogy nemcsak én, hanem kedves községi testvéreim is így gondolják – semmi komoly zavar nem volt a gyülekezet és a lelkész közötti kapcsolatban. De mivel akkor az érdekelteknek, a gyülekezet tagjainak is elmondtam, nem is egyszer, ezért talán most, országos nyilvánosság előtt is megemlíthetem: a köz-

gyűlések iránti érdeklődést sehogyan sem sikerült felbreszteni, mindig csekély maradt. Bizony még az is előfordult – s biztosan tudom, nemcsak Kőszegen, hanem sok más gyülekezetünkben is így van –, hogy amikor istentisztelethez csatlakozó közgyűlést hirdettünk meg, akkor azon a vasárnapon még az istentiszteletre is a szokásosnál kevesebben jöttek el.

Bízom benne, hogy a ma Kőszegen szolgáló lelkész testvéreimnek sikerült megváltoztatniuk ezt a gyakorlatot. De hallottam olyan – nem a mi egyházkerületünkben lévő – nagyvárosi gyülekezetéről is, ahol már fel is hagytak a próbálkozással, hogy a közgyűléseket istentisztelethez csatlakozóan tartásák meg. Ahogy tudom, szombatra hívják össze őket.

Sajnos folytatni is lehet a sort. Elgondolkodtató – bár helyesebb elszomorítóan, aggasztónak mondani –, hogy nemcsak a szokásos évi közgyűlések esetében tapasztalható ez az érdektelenség, hanem gyakran még a lelkészválasztó közgyűlések szavazatszámáról bizottsági jelentései is erről tanúskodnak.

Egyházunk törvénye is alkalmazkodik ehhez a helyzethez, amikor például a határozatképességről a következőképpen rendelkezik: „Az egyházközségi közgyűlés határozatképes, ha szabályszerűen, a közgyűlés napját megelőző két egymás utáni

ÉGTÁJOLÓ

vasárnap az istentiszteleten történő kihirdetéssel vagy az ülés előtt tizennégy nappal kiküldött meghívóval írásban hívták össze, és azon az egyházközség választói névjegyzékében szereplők legalább a presbitérium létszámával azonos számban jelentek meg.” (A választásokról és szavazásról szóló 2005. évi VII. tv. 47. § 1. bek.)

Nem kezdek el különféle rejtvényeket felállítani, de azt kérem a kedves olvasótól, számítsa ki, hogy saját gyülekezetében mit jelent ez a szabály. Ha egy – mondjuk – négyszázhatvan lelkes gyülekezet presbitériumának a létszáma huszonhárom, akkor huszonhárom közgyűlési tag már határozatképes, és dönthet az egész közösséget érintő legfontosabb kérdésekben, akár egy új lelkész megválasztásáról is.

Távol álljon tőlem, hogy a törvényalkotót, azaz egyházunk zsinatát célozzam meg következő mondatommal, a hegyét ugyanis egyházunk minden felnőtt tagja felé szeretném fordítani: Test-

vérek, nem jól van ez így! A zsinat a közügyeink iránti általános érdektelenség miatt kényszerült arra, hogy ilyen minimumszabállyal teremtesse meg egyházközségeink működőképességének a feltételeit. Ez kényszer szülte jogszabály, és nem igazolja, nem menti a jelenlegi gyakorlatot.

Említhetem persze az egyházmegyei, egyházkerületi közgyűléseket is, hiszen azok is nyilvános alkalmak. Egyházkerületi elnökségünk nem mulasztja el, amikor közzétesszi – például itt, az *Evangélikus Életben* is – a közgyűléseinkre szóló meghívót, hogy jelezze: az ülés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívnak és várunk. Nagyon tapintatosan fogalmazok, ha azt mondom: még sohasem volt gondunk helyhiány miatt, tudniillik mert oly sokan meghallották volna ezt az invitálást.

Nem tudok nem gondolni arra, hogy ennek általában csak egy oka lehet, mégpedig a közügyeink iránti közömbösség. Hacsak nem érinti az éppen aktuális kérdést a zsebünket (például az egyházfenntartói járulékek esedékes összege), akkor nem igazán törődünk gyülekezetünk életének számos fontos kérdésével. Nem szeretnék általánosítani. Tudom, vannak tiszteltelőre méltó kivételek is. De ahhoz túlságosan is jól ismerem általános helyzetünket, hogy ezeket az üdítő kivé-

teleket ne kelljen valóban nagyon ritka, sajnálatosan ritka kivételnek neveznem.

Van-e remény arra, hogy megváltozzék a helyzet? Hiszem, hogy van. Az okokat, a magyarázatot azonban mélyebben kell keresnünk.

Mindannyian tudjuk, hogy egyházi közéletünk minden jelensége összefügg személyes és közösségi lelki, hitbeli állapotunkkal. Ezért a változtatási, jobbítási szándéknak sem pusztán ezeket a külső jelenségeket kell megcélózni. Elkötelezett hit, az életünk részévé vált egyházszeretet nélkül nem remélhetünk változást. Ahol Isten igéje a legfontosabb, ott megtörténhetnek ezek a változások is. Mert itt is, így is áll, amit Luther mond *A zsinatokról és az egyházról* című írásában: „Ecclesia verbo Dei generatur, alitur, nutritur, roboratur” – azaz: „Az egyházat Isten igéje szüli, tartja, táplálja, erősíti.” Hozzátehetjük: ez így igaz!

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

KÖLTÉSZET NAP

A költészet napja – április 11-e – ünnep. József Attila (és ráadásul Márai Sándor) születésnapja. 1964 óta a vers, a költészet ünnepe. Ma mintha mégis kicsit alábbhagyott volna az ünneplési láz. Találjuk meg az irodalmi és politikai székértáborok között is az irodalmat, a költeményt! Olvasnunk kellene verset, hallgatni, néha akár énekelni. Naponta csak egyet. Naponta hat-nyolcszáz vagy ezer leütést. Az évente 365 vers – több kötet – lehetne.

Költői kérdések

► Az idő rövidsége miatt csak drótpostán tudtam néhány, a költészet napjával kapcsolatos kérdést feltenni Petrőczy Éva költőnek, aki hivatás-szerűen foglalkozik a régi magyar irodalommal is. Lényegre törő válaszait az alábbiakban olvashatjuk.

– Olvas-e verset a költő?
– Természetesen, szinte naponta.
– Más szemmel nézi-e a verseket az irodalomtörténész, mint a költő? („Költő vagyok – mit érdekelne / engem a költészet maga?”)
– Esetemben ez nem kérdés, mivel mindkettő vagyok, egy bőrben.
– A régi vagy a kortárs költészet áll önhez közelebb?
– A régi, Jékely Zoltánig bezárólag.
– Van-e lényeges különbség a régebbi és a mai költők témáiban?

– Van. A régieknél a hit komoly téma volt, ma csak néhányan ragaszkodunk e tematikához. Persze vannak örök emberi érzelmek, konfliktusok, amikből aztán versek születnek.
– Vannak-e legkedvesebb szerzői?
– Természetesen, például sok-sok elfeledett prédikátor-költő, mint Szőnyi Nagy István, a már említett Jékely, az ifjabbak közül Kovács András Ferenc...
– Ön szerint fontos-e még az átlagembereknek, az olvasóknak a vers?
– Igen, ezt bizonyítják a gazdag egyéni versblogok is...
– Mit lehetne tenni, hogy széles körben is fontosabb legyen? Hogyan lehetne felhívni a figyelmet a költészetre?
– Jó és hiteles, továbbá műves verseket kell írni, s el is kell menni velük személyesen az emberek közé.

■ – ZZs –

A TÁRSAKRÓL

SZABÓ T. ANNA

A költők

„Miért írsz verset? Valami baj ért?”
Érdeklődött a kozmetikusom.
Ott feküdtem az ágyon leterítve fehér lepellel, merev arcomon frissen felkent gipszes kencefice.
Frappáns felelet nem jutott eszembe.
Hogy miért írok? Hát mit tudom én!
A világ játszik velem, s én vele.

Az első átszellemlült versemet fürdőszobában kuporogva írtam a sötét csendben, mert a kéttenyérynű kis ablakon át ömlött a rigódal.
Én bent voltam, és kint volt a tavasz, egy másik világ üzent valami megfeythetlent – a dekódolás, az izgatott, tizenkét évesen, a dolgok értelme és működése: úgy bámulni az eleven világ meleg nyakán az erek lüktetését, hogy kikövetkeztethessem a szívét.

Később megismertem költőket is. Lászlóffy Aladár figyelmesen elolvasta egy másik ihletett kiskamaszkori költeményemet, és észrevette benne, amit én nem: a diktatúra keltette szorongást.

Géher István szonettet íratott az Angol Műhely felvételijére, és később úgy hajolt a vers fölé, olyan precíz és heves figyelemmel, mint aki anatómiát tanít.
És Lator László! Tőle láttam mindig: ha zsigerből futsz, életre-halálra, mindegy, hogy célra tartasz, menekülsz, fuss elegánsan, ne vétsd el a ritmust, a vereség is győzelem legyen.

Az is többször bebizonyosodott, amit megsejtettem gyermekkoromban: a költők sámánok és mágusok. Vörös István például, mikor véletlenül a buszon találkoztunk, mint a kalapból a nyulat a bűvészt,

hirtelen előkapott egy csokor nyári virágot, s lovagiasan átnyújtotta. Tóth Kriszta kék falú szobában élt, az ég volt a háza, és Mesterházi Mónit üstökös látogatta meg a hatodikon, a növényektől zöld fényű szobában. A sok ezer éves Simon Balázs próféta volt, harsány és haragos, egyetlen urat szolgált, s visszatért álmainkba a halála után.
Jónás Tamás egy szőlőhegyen ült a fehér fényű őszi éjszakában, és belesóhajtott a sötétbe:
„Ez itt a völgy s a hold szeretkezése.”
Na és ott volt a két kaptos költő, a deli angol és a mokány walesi: istenszobrokként egy-egy oszlopon álltak pucéran – csak egy kis borostyán takarta, amit kellett, s fejükön a láthatatlan babérkoszorú – éjfél tájban, mint két fehér kísértet, a balatonfüredi Műfordítóház verskulcsra nyíló ajtaja előtt.

Ezeket kellett volna mondanom a lassan rám száradó maszk alól a búzaszöke szép kozmetikusnak, mikor aggódó arccal érdeklődött vers és versíró viszonya felől.
Bár – nem beszéltem magáról a versről. És tudjátok mit? Most nem is fogok.

Hogy miért? Íme a helyzetjelentés: itt ülök egy emeleti szobában, a gyermekek a kertben játszanak, felhallatszik vidám rikoltozásuk – a madárfüttyös áprilisi fűben kergetőznek, felhemperdülve néha, akár az állatkölykök, az öröm szétfeszíti a testük keretét: bele akarnak bújni a világba, a kert ölébe, a napfény szívébe. Én meg itt írok. Valami baj ért? Az, hogy felnöttem.

Futás játszani!

Április 9-én mutatták be a Magyar Írószövetségben a Magyar Napló kiadásában megjelent Az év versei 2008 című kiadványt. Szabó T. Anna, Csontos János, Szőcs Géza és Turczai István verseit e kötetből válogatta az oldal szerkesztője, ZÁSZKALICZKY ZSUZSA.

A HAZÁRÓL

BAJZA JÓZSEF

Honfidal

Benned múltam, jelen- s jövőm,
Benned van mindenem,
Oh hon, te vér-szerzte kincs,
Te drága gyöngy nekem!

Itt pillantám meg a napot,
E lég táplált, nevelt;
Az ifjúkor szent álma itt
Ringatta e kebelét.

Itt lelt munkát a férfigond,
S munkában élveket;
Ha egykor végóráim ütend,
Ez ősi hant temet.

Magas bércről sok százados
Vár-rom tekint le rám;
De lent még áll, virágozik
S ép ezredes hazám.

Itt vítanak nagy őseim
Szabadság s lételért,
Itt áldozának életet,
Vagy nyertek hősbabért.

Az elhunytaknak lelke leng
Hol a szellő suhan,
Minden fűszál, minden göröngy
Véróktól ázva van.

E vérben forrt polgárerény,
Forrott honérzelem,
E vérben fürdött gyászmezőn
Egy szebb jövő terem.

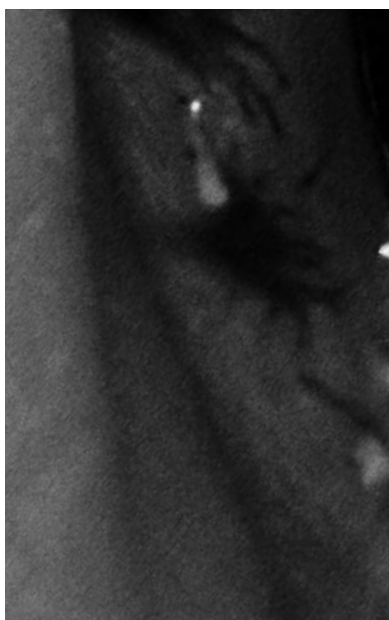
Imádom, oh féltett haza,
Megszentelt földedet;
Dicső korok magvát veté
Belé a végezet.

Lerázva ős salakjait
Szabadság s értelem,
Itt lesz boldog, nagy és erős
Majd egykor nemzetem.

Emberkénynél hatalmasabb
Lesz a törvénybetű,
Bűn és ármány felett erény
Szilárd tekintetű.

Megszűnend a viszátkodás
Hiten és nyelveken,
S Kárpátoktól a tengorig
Magyar világ leszen.

Oh szép világ, dicső világ,
Magyarnak édenem!
Derítsen rád örök napot
A népek Istene.

TISZTELGÉSKÉPPEN

CSONTOS JÁNOS

Írni, írni, írni

Ady Endre (1877–1919)

Látni, hogy ott lent fut az óra,
rámeredni a monitorra.

Nem firtatni, hogy mi a véged,
hogy is lesz az az örök élet.

Menüsorokba bújni csendben,
megfeszülni egy kód-keresztben.

Ülni csövázás szattyánszéken,
gerincbántalmas példaképpen.

Vad vírusokkal harcra kelni,
mint ki gyermekét tűzből menti.

Hallgatni cédék surrogását,
messzi hangok barázda-mását.

Lépni új fájlba, új mezőkre,
mint ki zöld fűvön élni dóre.

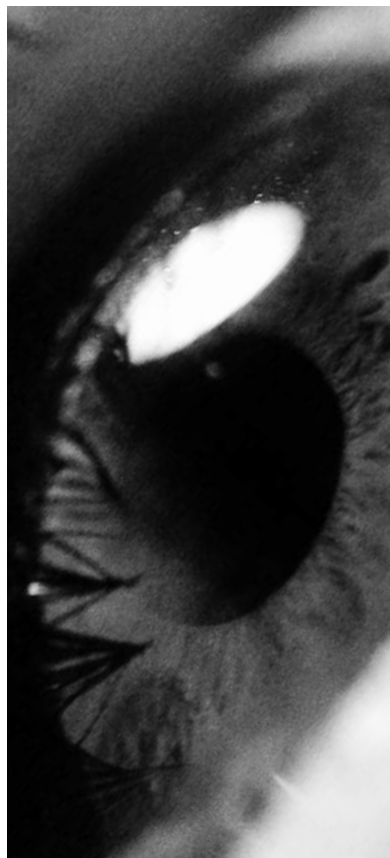
Szörfölve titkos honlapokra
csábít a kozmosz csilla csokra.

Átsuhanni sekélyes éjen,
elkókadni a hajnalfényben.

Feledni múltat, eljövöket,
mit a véletlen föl-le görget.

Járt utat járva, körbe-körbe,
beköltözni áramkörökbe.

Könnytelen szemmel sírva sírni,
s csak írni, írni, írni, írni.

TISZTELGÉSKÉPPEN

TURCZI ISTVÁN

W. S.-tábla

Győzőnd se lehet, veszned se szabad:
az ég csak pár marék azúr törmelék.
Csillagot szór, dunakavicsot ropogtat;
felhőkkel inti le múlt időd kezdetét.

A TEREMTETTSÉGRŐL

KERTÉSZ ESZTER

A kertész dala

A kert látszólagos nyugalma
valójában csupa nyüzsgés.
Nemcsak a szél, rigók, darazsak –
zsisibognak gyökerek, rügyek, tüskék.

Talán pogány e vágyakozás:
elegyedni a földdel,
korhadni gyümölcsfák alatt,
hulló szírommá válni idővel...

Mosódni sárba, rögök közé,
majd törni újra fény felé,
folytatódni élő anyagban,
szétoszlatatni tisztán, öntudatlan.

...miközben valahogy mégis
a fényes öntudat
jól tudja ezt. S amott
a nyíló kapukat.

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

A KÖLTÉSZETRŐL

SZŐCS GÉZA

Zuhanás előtt

Bőröndjeikben súlyos kőtáblákkal,
hátukon kötőbjeikkel,
övükben vésővel, kalapáccsal
költők érkeznek a négy égtáj felől.

Leszállnak a Piazza del Muncipión
a távolsági buszról, hova tegyem le
a követ, nézelődnek,
hova tegyik le köveinket.

Isten hozott, költők!
Isten hozott, kik eljöttetek összerakni
azt a régi és fényes nyelvet.

Térjetez haza, költők
és mondjátok el az otthoniaknak
hogy felépiül a fordított felhőkarcoló
melynek tetejéről az újra megtalált nyelven
lehet majd szétkiabálni, hogy késő, hogy vége
s hogy e könyvtár itt nem más
mint fedélzeti fekete doboz, mely rögzíti
szavainkat, azt

hogy mi hangzott el
mielőtt megtörtént a szerencsétlen-

ség.

Felülről jövő bölcsességgel

▶ **Trianon után határozott úgy egy határszéli településnek, Magyarbólynak az evangélikus lelképásztora, Vértesi Zoltán, hogy – „arra érdemes lelkészek” segítségét igénybe véve – lelkészi szakfolyóiratot indít. A *Lelkipásztor* nyolcvannegy esztendeje, 1924 adventjének első vasárnapján jelent meg először; kisebb kihagyásoktól eltekintve azóta is folyamatosan olvasható. Erről a sajtótermékről szól az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) legutóbbi alkalmán a főszerkesztő, dr. Szabóné Mátrai Marianna. A *Médiaszolgálatunk mint az evangélium tükré – bemutatkozás, értékelés, fórum* címet viselő beszélgetéssorozat keretében április 10-én ezenkívül még a Duna Televízió egyházi műsorairól beszélt dr. Fabiny Tamás püspök, az intézmény egykori munkatársa.**

Az Országos Egyházi Iroda földszinti termében rendezett alkalom a hagyományoknak megfelelően áhítattal és imaközösséggel vette kezdetét. Ifj. dr. Fabiny Tibor teológus az *Útmutató* napi igéi – Zsolt 19,8b és 1Kor 1,21 – alapján tartott elcsendesedésében Luther idézve egyebek mellett azt hangsúlyozta, hogy bár az ember azt akarja, ami szép, ami jó, széppé és jóvá azonban Isten tesz bennünket. Ezért a felülről érkező szeretet és bölcsesség után vágyakozunk, mert ha az Úrtól kapott szeretet járja át a szívünket, csak akkor leszünk valóban bölcsék.

Ezután Szabóné Mátrai Marianna vette át a szót; rövid történeti és tartalmi ismertetést nyújtott a *Lelkipásztorról*. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetője 1996 óta szerkeszti a hétszáz példányban megjelenő folyóiratot. Kezdetül arra törekedett, hogy a lap segítse az olvasók szakmai továbbképzését, az ökumenikus kérdésekben való tájékozódást, valamint hogy spirituális táplálékot kínáljon azoknak, akik kézbe veszik. Nem hallgatott a hiányosságokról sem: mint mondom, tisztában van vele, hogy szükség lenne például interneten keresztül elérhető archívumra, továbbá olyan írásokra, amelyekben idős lelkészek tekintenek vissza pályájukra, és újratart kellene adni az úgynevezett laikus hozzászólásoknak is.

Az együttléttel másik meghívott vendége, dr. Fabiny Tamás 1996-tól kezdődően tíz évig, püspöki kinevezéséig dolgozott a Duna Televízió vallási szerkesztőségében. Ő egyebek mellett arról beszélt, hogy a közszolgálati jegyében a Du-

Szabóné Mátrai Marianna, Fabiny Tamás és Fabiny Tibor lapunk rovatvezetőjének, Véghegyi Antalnak az értékelését hallgatja

na műsorkészítői általában a média hármas feladatkeretét – *információ* (híradás), *edukáció* (oktatás), és *rekreáció* (szórakoztatás) – tartották szem előtt. A vallási műsoroknál ezenkívül egy negyedik, sajtós szempontot is figyelembe kellett

venni, a *proklamációt*, vagyis az evangélium hirdetését. Nem volt véletlen tehát, hogy a ma Isten kezében, illetve Élő egyházzal címmel jelentkező *ökumenikus* műsorokban helyet kapott az indirekt evangélizáció. Az Északi Egyházkerület püspöke szövegéről is, hogy az ott töltött tíz esztendő alatt született százharminchárom filmből a *hit képei* címmel DVD-sorozat készült; darabjait szívesen kölcsönzik iskoláknak, gyülekezeteknek.

Az EBBE „médiaszolgálatának” már hagyomány az is, hogy az összejövetel lezárásaként egy úgynevezett „külsős” értékelést adott este bemutatkozó médiamunkát. Így volt ez most is: Véghegyi Antal lelkész mondta el röviden a véleményét.

Az egyházi médiamunka iránt érdeklődőket legközelebb május 8-án, csütörtökön várják az Országos Egyházi Iroda

földszinti termébe; ekkor az egyházi rádiós és televíziós műsorokról lesz szó. Meghívott vendégek: Nagy László és Kőháti Dorottya. Értékel: id. dr. Hafenscher Károly. Áhítatot tart: dr. Garádi Péter.

■ GAZSU

Egymás őrizői

A négyfalu-fűrészműzei evangélikus gyülekezet negyvenfős csoportja látogatott április 10-e és 14-e között a Nógrád megyei Vanyarcra. A barcasági testvérek a tavaly létesített gyülekezeti kapcsolat jegyében viszonzották a vanyarciak elmúlt évi látogatását.

Hazánk jelentős történelmi helyei mellett (Vác, Visegrád, Esztergom) a vendégek a házigaárdák szűkebb pátériájának szépségeiből is ízelítőt kaphattak, amikor felkeresték a világörökségi védelem alatt álló Hollókőt.

A vasárnapi istentiszteleten Kajcsa László arról tett biztosságot, hogy jó egymáshoz tartozni, jó egymásnak örülni. A fűrészműzei lelkész Pál apostol areopagoszi beszéde alapján arról az örömről prédikált Jubilate vasárnapján, hogy a görögök számára akkor még „ismeret-

len” Isten Jézus Krisztusban számunkra már megtapasztalható, segítséget nyújtó társsá lett – a testvér-gyülekezeti kapcsolatnak is ő az alapja.

Részt vett az istentiszteleten dr. Fabiny Tamás püspök is, aki kifejezte abbéli reményét, hogy az erdélyi testvérekkel való kapcsolat idővel „szervezeti közlekedésben” is megnyilvánul.

Kajcsa László rámutatott, hogy a két gyülekezet közötti kapcsolat a kettős állampolgárságról szóló, rossz emlékű 2004. december 5-i népszavazás után létesült a sebek gyógyításának szándékával. A helyi lelkész – e sorok írója – azt hangsúlyozta, hogy a mai atomizáló társadalomban, a közösségek és kapcsolatok szétesésének idején az árral szemben haladunk akkor, amikor külső és belső távolságokat legyőzve megkeressük és szá-

mon tartjuk egymást. Az összetartozás kifejezésének gyönyörű pillanata volt, amikor a két gyülekezet egyesített énekkara elénekelt az „Öröm van nálad...” kezdetű korál egyik feldolgozását. A vendéggyülekezet énekkara Kovács Ildikó vezényletével szolgált Isten egybegyűlt népének.

Kain kérdésére – „Talán őrzője vagyok én a testvéremnek?” (iMóz 4,9) – egyértelmű a válasz: igen, felelősek vagyunk egymásért. Nagyon fontos, hogy odafigyeljünk egymásra. A baráti, testvéri szó, az imádság életmentő lehet. Ne szalasszuk el tehát azokat a lehetőségeket, áldásokat, amelyeket Isten kínál fel nekünk a gyülekezetek testvéri kapcsolatában. Salamon szava ez esetben is igaz: „Sokkal jobban van dolga a kettőnek, hogyanem az egynek...” (Préd 4,9; Károli-fordítás)

■ SZABÓ ANDRÁS

A SZERZŐ FELVÉTELE

HETI ÚTRAVALÓ

Énekeljétek az Úrnak új éneket, mert csodákat tett! (Zsolt 98,1)

Húsvét után a 4. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi Isten húsvéti tettét s az élő Krisztus élő gyülekezetének egyik életjelét tárják elénk: „Nyilvánvalóvá lett minden nép előtt, hogy az Úr hatalmas Megváltó.” (Zsolt 98,2; LK) Mivel az Úr csodálatosan cselekedett, énekeljétek! Új éneket csak az újjászületett ember tud szívvel-szájjal zengeni. Vezéregénkről így vall Luther: „Új ének ez az új országról, az új teremtésről, az új emberről, aki nem törvényből vagy (s)jó!) cselekedetből, hanem a Lélektől született.” Legyen követendő példánk az Úr Jézus örvendő háláadás: „Magasztallak, Atyám, menny és föld Ura...” Öt ugyan elutasították a meg nem tért galileai városok, mégis mindenki hív: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan...” (Mt 11,25,28) S tudjuk vele mondani: „Igen, Atyám, mert így volt kedves te előttem.” (Mt 11,26; Károli-fordítás) Az iga kétszemélyes tehervonó eszköz, s az Úr akar a társad lenni! Csak így tapasztalható meg, hogy az ő igája boldogító, gyönyörűsége és könnyű teher. A Krisztusban új életet nyert keresztény külsőleg is megújul; e folyamat utolsó lépéseként Pál ezt tanácsolja: „munkaköpenyként” „mindezek fölül pedig öltöztet fel a szeretetet, mert az tökéletesen összefog mindent!” És élénk tárja a mindenkor éneklő gyülekezet képét: „...intsétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel; háláadással énekeljétek szívetekben az Istennek.” (Kol 3,14,16) Jakab folytatja az új embernek szánt intéseket: „Legyetek az igének cselekvői, ne csupán hallgatói, hogy be ne csapjátok magatokat.” (1,22) Fedezzük fel: Jézus jeruzsálemi bevonulásakor, amikor „a tanítványok egész sokasága örvendezve fennhangon dicsérni kezdte Istent (...): »Áldott, a király, aki az Úr nevében jön! A mennyben békeség, és dicsőség a magasságban!»”, a mennyi seregek sokaságának karácsony éjjelén felzengett énekét visszhangozták: „Dicsőség a magasságban Istennek...” (Lk 19,37,38; 2,14) A pogányok apostolának parókiája az egész világ – mint mondomta: „...a Lélek ereje által (...) mindenfelé hirdetem a Krisztus evangéliumát” –, mégsem akar más munkaterületén működni, „hogy ne idegen alakra” építsen (Róm 15,19,20). Mi felismertük-e már szolgálati területünk határtalanságát? Missziói parancsában minden követőjét küldi Jézus: „...híressétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 16,15) Ezt ne nyelveken szólva tegyük! Noha Pál rendelkezett ezzel a lelki ajándékkal, mégis inkább öt értelmes szót akart kimondani, hogy másokat tanítson, mint tízezer nyelveket. Mi tehát a jó megoldás? „...dicséret énekekkel lélekkel, de dicséret énekekkel értelemmel is.” (1Kor 14,15) Haláltusájakor vért verejtékezte imádkozott az Úr, s így szólt: „Imádkozatok, hogy kísértésbe ne essetek.” (Lk 22,40) Sokan kemény beszédnek tartották szavait korábban is; nem jártak többé övele. Péter a kiválasztottak nevében szól: „Uram, kihéz mennénk? Örök élet beszéde van nálad.” (Jn 6,68) Ezért: „Csak téged áldjon énekünk... (...) Halleluja, halleluja! Dicsérünk, Isten szent Fia!” (GyLK 814,5)

■ GARAI ANDRÁS

Jelentkezés a Szélrózsára

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Frenyó Anna

▶ **Ments Orsolya 2007 augusztusa óta a kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium iskolalelkésze. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen 2005-ben végzett, majd Székesfehérváron, azután pedig Sopronban és Harkán volt beosztott lelkész. Több Szélrózsát találkozó szervezésében vett részt aktívan: már kezdő teológus korában a debreceni összejövetelen (2000-ben) segítette a regisztrációt, majd a többi találkozó is ez volt a feladata. Szolnokon 2006-ban már munkaági felelősként és mint a főszervező „tízke” egyik tagja volt jelen. Ezt a posztot megtartva az idej, kőszegi találkozó is ő a felelős a regisztrációért és az információknak a résztvevőkhez való eljuttatásáért.**

– Kérlek, elsőként tájékoztass arról, hogyan lehet jelentkezni a júliusi összejövetelre.

– Az interneten keresztül – www.szelrozsatalalkozo.hu – április 20-tól lehet előregisztrálni. A jelentkezés többlépcsős. E-mail címmel és jelszóval lehet a rendszerbe lépni. Elsőként az igényeket – a napi-, illetve hetijegyet, az étkezést, szállást, helyfoglalást a Szélrózsavonatra – lehet jelezni a rendszeren keresztül. Ha ez megtörtént, a jelentkező visszajelzést kap, melyen láthatók lesznek a költségek az igényeknek megfelelően. Ezt az összeget két héten belül kell fizetni egy megadott számlaszámra, így lehet aktivizálni a jelentkezést. Ha ez nem történik meg az adott időn belül, a rendszer törli. Ha befizette, ismét visszajelzést kap az illető, valamint információt arról, hogy mi a teendője a helyszínre érkezéskor.

– Hány gép áll majd az érkező fiatalok rendelkezésére?

– Hat-nyolc számítógép lesz a regisztrációnál, a Dr. Nagy László Gyógypedagógiai Intézet bejáratánál, jól látható és megközelíthető helyen.

– Itt mi lesz az érkező feladata?

– Hogy „bepötyögje” az e-mail címét

és a jelszavát, és klikkeljen egyet. Így a gép egy speciális papírra nyomtatja az igényeknek megfelelő információkat, az étkezési jegyet, a szobaszámot. Ennek alapján kapja meg a karszalagját is.

– A rendezők bizonyára az idén is igyekeznek megkönnyíteni a helyszínre jutást...

– Most szerveződik egy különvonat, amely Budapestről indul majd július 16-án Kőszegre, és július 20-án megy vissza. Azt fontos tudni, hogy ezeket a vonatokra is az előregisztráció során lehet majd jelentkezni. A menetérti jegy mindenki számára kétezer forint lesz.

– Végezetül milyen egyéb fontos tudnivalót osztanál meg a leendő szélrózsásokkal?

– Talán arra érdemes még felhívni a figyelmet, hogy az előző évektől eltérően idén a szállásfoglalás is interneten keresztül történik.

■ BALOG ESZTER

Volt egyszer egy rendszerváltás...

► **Romsics Ignác** könyvének címét is adhatta volna a tavaszi félév programjának a társadalomtudományi csoport a fővárosi Luther Márton Szakkollégiumban. Tudvalevő, hogy 2007. október 23-án ünnepelte tizennyolcadik születésnapját a harmadik Magyar Köztársaság, idén tavasszal pedig az első szabad választás tizennyolcadik évfordulója volt. De vajon mondhatjuk-e ezek után, hogy nagykorúvá vált a demokrácia? Vagy egyáltalán: mennyire ismerjük a rendszerváltásként emlegetett eseménysorozatot? A mai fiatalok már találkozhattak vele a történelemkönyvekben valamikor az érettségi előtt néhány héttel. 2008 tavaszt írjuk – ideje jobban megismerni az akkor történeteket. A tavaszi előadás-sorozaton részt vevők a 20. század utolsó nagy történelmi fordulópontjának kérdéseire keresték a választ a meghívott vendégekkel, **Bíró Zoltánnal** és **Kónya Imrével**.

Az első előadást Kónya Imre tartotta február 21-én az Ellenzéki Kerekasztalról és a Nemzeti Kerekasztal tárgyalásairól. A Független Jogászforum egykori vezetője 1989 tavaszán felhívással fordult az ellenzéki szervezetekhez, hogy közösen tárgyaljanak a Magyar Szocialista Munkáspárttal (MSZMP) a békés átmenet érdekében. E felhívás nyomán született meg az Ellenzéki Kerekasztal. Kónya Imre jó hangulatú beszélgetésben elevenítette fel a jogászforum létrehozását, a kerekasztal-tárgyalásokat és az Antall-kormány első éveit.

Az előadó szerint az Ellenzéki Kerekasztalban az volt nagyszerű, hogy szinte mindig sikerült megtalálni azt a közös célt, amelyben a résztvevők meg tudtak állapodni. A háromoldalú Nemzeti Kerekasztal-tárgyalásokon pedig sikerült meg egyezni a vérontás nélküli átmenetben és egy új, demokratikus intézményrendszer megteremtésében. „Napjainkban pont ennek a kompromisszumkészségnek, az értelem vitáknak a hiánya a legfőbb gond. Nem az intézményrendszer a hibás a problémáért, hanem azok, akik rosszul működtek” – fejtette ki ellenvéleményét Kónya Imre azon bírálatokkal kapcsolatban, melyek a rendszerváltó elitet hibáztatják az ország jelenlegi állapotáért.

Április 7-én Bíró Zoltán irodalomtörténész, a Magyar Demokrata Fórum (MDF) első elnöke volt a meghívott előadó. A beszélgetés főtémája a 2007 őszén immár húszéves múltúra visszatekintő lakiteleki

találkozó volt. Bíró Zoltán felvázolta azt az eseménysorozatot, amely a rendszerváltás egyik mérföldkövéhez vezetett.

A tanácskozás *A magyarság esélyei* címet viselte. 1956 után először gyűlt össze több mint százötven értelmiségi, hogy nyíltan kimondja a társadalmat sújtó problémákat, és beszéljen a fennálló hatalmi erők tehetetlenségéről. Lakitelek a remény története, a reményé, hogy az ország kivezethető a válságból. Ott született meg a Magyar Demokrata Fórum, amely ekkor még „csak” a nyilvános párbeszéd lehetőségét volt hivatott megteremteni.

Bíró Zoltán az MDF 1990-es választási győzelme után hamarosan elhagyta a pártot. Nem értett egyet a rendszerváltás későbbi menetével és módjával; sikerességét is eltérően ítéli meg, mint Kónya Imre. Véleményét talán *Ady Endre* szavai foglalják össze a legtömörebben: „Valahol utat veszítettünk, / Várat, tüzet, bizodalmat...” (*Fáradtan biztatjuk egymást*)

Az érdeklődők két olyan emberrel találkoztak a Luther Márton Szakkollégiumban, akik akkor az első vonalban küzdöttek egy új, igazságosabb rendszerért. Ma már mindketten távoztak a politikából. Az elmúlt éveket és az akkori eseményeket is másként ítéli meg. Két rendszerváltó, két nézőpont. Egy dologban azonban egyetértenek: a társadalomnak minél hamarabb meg kell találnia a kiutat a jelenlegi válságos helyzetből.

■ HAJDÚ ANDRÁS

Adomány oszcilloszkópok Sopronból

A közelmúltban a budapesti Luther Márton Szakkollégium egyik lakójának, *Krutzler Jánosnak* a kezdeményezésére a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium két vadonatúj digitális oszcilloszkópot adományozott az intézménynek. E műszer az időben változó elektromos feszültségek ábrázolására, illetve mérésére szolgál, és – kiegészítővel ellátva – sokféle mérést tesz lehetővé. Az adományt elsősorban a „villanyos” és más műegyetemista hallgatók fogadták örömmel, miután gyakran kapnak olyan feladatokat, amelyeket digitális oszcilloszkóp nélkül nem lehet megoldani. Korábban minden egyes oszcilloszkópos mérés miatt be kellett cipelniük az eszközeiket az egyetemi laborba. A több százezer forint értékű műszereket a leltárba vétel után azonnal használni is kezdte a mérnökök leendő generációja.

■ TARR ÁDÁM

ISTENTISZTELETI REND / 2008. április 20. – Budapest

Húsvét ünnepe után 4. vasárnap (Cantate). Liturgikus szín: fehér.

Lekció: Jn 16,5–15; Jak 1,16–12. Alapige: Ézs 12,1–6. Énekek: 233., 318.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv., konfirmáció) Bence Imre; du. 6. dr. Széchy Béla; **II., Húvösvölgyi út 193., Fehé** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (összegyülekezés napja, úrv.) dr. Béres Tamás; du. 4. (vecesny) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstük M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., liturgikus) Smidélus Gábor; de. 11. (úrv., kantátás) Geröfi Gyuláné; du. 6. (úrv., ifjúsági) Kovács Áron; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Bácsi János; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Bácsi János; **VIII., Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat)** de. 9. Benkóczy Péter; **IX., Haller u. 19–21., I. emelet** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Szávay László; de. 11. (úrv.) Szávay László; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németszőlgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) D. Szabik Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zuglói, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Zászkaliczky Pál; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Zászkaliczky Pál; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Korányi András; du. 6. Györi Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Korányi András; **Képest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátás; **Budaörs, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. dr. Fabiny Tibor.

■ Összeállította: VITÁLIS JUDIT

Egyesület a jelesebb írásért

Rendhagyó jelentés a 3. evangélikus diák-médiaműhelyről

► **Amilyen kicsik, olyan fontosak: segítik az olvasottak könnyebb megértését, ám helytelen alkalmazásuk akár az ellenkezőjére is fordíthatja írásos közléseink értelmét. Ezért nem engedhetjük, hogy oly mértékben elhanyagolják őket, ahogyan ez manapság tapasztalható, tennünk kell e helyzet megváltoztatása érdekében – így indokolta az Írásjelbarátok Társaságának (ÍBT) alapítója az egyesület létrehozását. A kezdeményező s a reménybeli tagok a 3. evangélikus diák-médiaműhely résztvevői voltak; a rendezvény április 11–13-án zajlott Budapesten, a Magyarországi Evangélikus Egyház Rózsák terei középiskolai kollégiumában, és – az aszódi kivételével – egyházközpontunk valamennyi középiskolai oktatási intézménye képviseltette magát rajta.**

A társaság a myLuther elnevezésű internetes közösségi portál kínálta lehetőségeket felhasználva a napokban kezdte meg működését, tagjai a honlap szerzői, illetve a médiaműhely résztvevői közül fognak kikerülni.

Az ötletgazda, *Dobsonyi Sándor*, az *Evangélikus Élet* című hetilap olvasószervezője elmondta: tanárként és szerkesztőként egyaránt azt tapasztalta-tapasztalja, hogy az írásjelek alkalmazásában rendkívül nagy a tájékozatlanság, kevesen vannak tisztában a szabályokkal. Egykori diákjai – főiskolai, egyetemi hallgatók – írásbeli munkáiban éppúgy nem volt ritka az írásjelhiba, mint ahogyan nem az a lap szerkesztőségének küldött kéziratokban sem. Pedig az írásjeleknek nagyon fontos szerepük van a szöveg tagolásában; ha helyesen használjuk őket, megkönnyítik a közlendő felfogását, értelmezését.

A társaság megalakítását akkor határozta el – fejtette ki az egyesület kezdeményezője –, amikor megismerte a médiaműhelyen elvégzett gyors felmérés eredményét. A résztvevőknek – evangélikus iskolák diákjainak – a következő kérdésre kellett válaszolniuk: „Igaz-e, hogy a *hog* kötőszó elé mindig vesszőt teszünk?” A többség sajnos igennel felelt...

FOTO: T. FINTEK KÁROLY

A szerkesztőségünk által szervezett diák-médiaműhely résztvevőinek Györi Tamás iskolalalekésztart „sajtótájékoztatót” a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban. Az intézménylátogatásról készült kis csoportos beszámoló a műhelymunka középpontjába állított myLuther evangélikus közösség oldalán (<http://myluther.hu>) olvashatók és „osztályozhatók”.

A felmérést műhelymunka követte, amelynek során a fiatalok nemcsak a helyes választ ismerhették meg, hanem a miértről is felvilágosítást kaphattak Dobsonyitól, illetve – feladatlap segítségével – a központosozás néhány további szabályával is megismerkedhettek. Ez azonban – amint a társaság alapítójától megtudtuk – korántsem elég a kifogástalan helyesíráshoz; már csak azért sem, mert az előírásoknak csak egy kis része kerülhetett szóba az összejövetelen, s azért sem, mert az ismert szabályok emlékeztetben tartásához gyakorlásra is szükség van.

Az ÍBT fő célja éppen az, hogy tagjait

menyeként gyarapodna azok tábora, akik fontosnak tartják, hogy a központosozás tekintetében kifogástalan – illetve általában helyesírásilag igényes – szövegeket adjanak ki a kezükből.

A társaság megalakításáról az ifjú médiamunkások e tudósítás megjelenéséig nem értesülhettek, ám a kezdeményező bízik abban, hogy – egyetértve törekvéseivel – közülük sokan mielőbb csatlakoznak hozzá.

A myLuther portálon már olvasható az első – hat mondatot tartalmazó – gyakorlóanyag.

► Forrás: myLuther

Kortyok az erdélyi tiszta forrásból

Színes kínálat, székelly kincsek a hagyományos Péterfy-nap programjában

Erdély kulturális örökségének szentelték április 11-én a hagyományos Péterfy-napot a győri evangélikus oktatási központban.

A gazdag program előtt névadójukról is megemlékeztek. „Merjete magyarok lenni, legyetek büszkék gazdag kultúránkra!” – így biztatták a Muzsikás együttes tagjai a zeneszámok között a Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ diákjait.

A nyitókoncert után programok sora kalauzolta az erdélyi kultúra, Székelyföld szellemi tájain a gyerekeket. Előadást hallhattak Erdélyről, *Wass Albert*ről, kiállítás láthattak *Jókai* életéről, ízelítőt kaptak a székelly táncokból, népdalokból, népművészetből, megismerhették a korondi kerámiákat, miközben *Bakay Péter* evangélikus hittantanár a Gyimesekben szerzett élményeit osztotta meg a diákokkal. Előadásában többek között egy idős csángó asszony szavait idézte, aki szerint „nem az a lényeg, hogy a világban meddig jutunk, hanem hogy ahol élünk, ott a helyünkön legyünk”.

A gimnazisták *Ambros Lajos* korondi költővel beszélgettek, aki érdeklődő-

sünkre székelly huncutsággal megjegyezte:

– Fényűzés, hogy az iskola egy napot Erdélynek szentel, de a lebilincselő érdeklődés, a szemek csillogása igazolja, hogy a szellem és a lélek megengedhet magának ennyi fényűzést. Ezt a lelkesedést látom a hagyományos korondi Hazanéző táborainkban is, ahol a győri evangélikus iskolá-

sok nyaranta – már több mint tíz éve – a székelly tájjal, irodalmi és néphagyományainkkal ismerkednek.

– Iskolánk pedagógiai programjában is szerepel, hogy gimnazistáinknak a négy év alatt legalább egy erdélyi túrán részt kell venniük – említette *Hallgatóné Hajnal Judit*, az evangélikus oktatási központ igazgatója. – Akik már jártak ott, és

KRIZSÁN CSABA FELVÉTELEI

a Székelyföldön megismerhették a szív jóságát, megtalálták a tiszta forrást, a hitet, a szeretetet, a békességet és azt a furfangot, ami mindig becsülettel párosul, azok a diákok már egész másként szemlélik a világot, azoknak még a nyelve is megtisztult, és szívük közepén ott vannak a havasok, ott a vadregényes táj.

A szellemi kóstoló mellett jutott idő azért játékra, kézművességre is. Kacaghattak a MárkusZínház népmese-feldolgozásán az iskola udvarán (*Jenti képiünk*). Akinek pedig úgy tartotta kedve, részt vehetett az országos evangélikus focibajnokságon, vagy a Sajó Károly környezetvédelmi csapatversenyen vetélkedhetett, izgulhatott.

■ GÜLCH CSABA

Környezeti nevelés és hitoktatás

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
E-mail: ararat@lutheran.hu

történetek, egyszerűbb példázatok, rövidesebb elbeszélések, imádságok, énekek segítségével a kisebbek számára is megfogalmazható. A pusztai vándorlás, a csodatételek (vízfakasztás a sziklából, manna), Jézus példázatai (a jó pásztor, a magvető, az irgalmas samaritánus), a bűnbeesés, a Noéval kötött szövetség története, Istennek a mindennapi életre vonatkozó parancsolatai vagy a 8. zsoltár gyakran emlegetett példák, amelyek többször is előkerülnek a hitoktatás során.

Az ember helyéről és feladatáról a világban, Istennek a természetben való egyetemes kinyilatkoztatásáról, Isten országáról, a világ újjáteremtéséről már a felső tagozatban esik szó. Itt említhetők a 19. és 20. századi példaképek (Albert Schweitzer, David Livingstone, Martin Luther King, Teréz anya), akiknek az életét a békéltetés, a társadalmi igazságtalanság elleni küzdelem, az embertársak és minden élőlény iránti mélyes tisztelet határozta meg. A középiskolában pedig olyan aktuális etikai kérdések is előkerülnek, mint a klónozás, a génmnipuláció, a háború vagy az éhínség.

Számos lehetőség van rá – a fent említett példákon kívül –, hogy a hittanórák keretein belül is körüljárjuk a teremtett világ megőrzésének, fenntartásának egyéni, családi, társadalmi vetületeit. Nem arról van tehát szó, hogy bármi újat kellene bevezetni a tananyagba, hanem inkább kicsit új megvilágításba kellene helyezni a benne foglaltakat.

■ – JCSCs –

környezeti nevelést. Több helyen szerveznek programot, játékos vetélkedőt a jeles környezetvédelmi napok – a víz világnapja, a Föld napja, a madarak és fák napja – köré. Főleg vidéken segítséget nyújthat a gyermekek, fiatalok környezetszemléletének alakításához a természet közelsége, az évszakok változásának megfigyelése, a mezőgazdasági munkákhoz (aratás, szüret) kapcsolódó ünnepekről való megemlékezés.

A soproni evangélikus líceum így fogalmaz pedagógiai hitvallásában: „Mivel az ember Isten teremtménye, akit saját képére és hasonlatosságára alkotott, így az embert képesnek tartjuk az őt körülvevő természeti, társadalmi és technikai környezet megismerésére, a jó és a rossz, az igaz és a hamis, a szép és a rúttal való választásra. Célunk tehát a fentiek megkülönböztetése és a helyes döntéshozatal érdekében az életvitel megmutatása.”

Maga a hittananyag is számos lehetőséget rejt magában, hogy a teremtett világról, környezetünkről, a környezeti problémákról és a saját felelősségünkről beszéljünk. Minderről az életkor előrehaladtával és a tananyagban való haladással párhuzamosan egyre részletesebben lehet szót ejteni.

A környezetet, a teremtett világot már az első osztályos tanmenetben megjelenik mint Isten ajándéka, amely a teremtés-

▶ Előző cikkünkben arról esett szó, hogy milyen formában találkozhatunk a teremtett világgal kapcsolatos problémákkal az istentiszteleten az igehirdetés, az énekek, az imádságok által. Az alábbiakban azt szeretnénk körbejárni, hogy az egyházi intézményekben folyó környezeti nevelés és a hitoktatás hogyan kapcsolódik a környezettudatos szemléletmód kialakításához.

A környezeti nevelés fogalma mára minden oktatási intézményben – így az egyháziakban is – ismert, hiszen a pedagógiai programon belül ki kell dolgozni a tantárgyak összességét átfogó környezeti nevelési elképzelést, ezen túlmenően pedig meg kell fogalmazniuk saját környezeti nevelési stratégiájukat is.

A környezeti nevelés tartalma sokat változott az elmúlt évtizedek folyamán: a környezetvédelmi neveléstől eljutott a világgal való harmonikus együttélésre való nevelésig, amely magában foglalja az egészséges ember-természet, illetve ember-ember kapcsolatra való nevelést is. A hitoktatás (illetve a keresztény nevelés) ezt a kapcsolatrendszert kiegészíti az Isten-ember viszonyal. Hitünk szerint az ember Istenhez való viszonya határozza meg ember mivoltunk lényegét és feladatát, és ebből következnek az embernek a többi emberhez és a természethez, az egész világhoz való viszonya.

Kiemelhető az is, hogy a hitoktatás – és tágabban értelmezve a gyermek- és ifjúsági munka is – közösségteremtő ereje révén (hittantáborok, csendeshétvégék, tanévnyitói kirándulások) jó lehetőséget teremt a környezettudatos magatartásforma kialakítására.

Több evangélikus intézmény is fontosnak tartja megemlíteni képzési, szervezési sajátosságainak felsorolásánál a

Magas finn kitüntetés magyaroknak

Tarja Halonen finn köztársasági elnök, a lovagrendek nagymestere március 11-én megítélte a Finn Oroszlán lovagrend első osztályú érdemrendjét Csepregi Márta egyetemi docensnek, valamint a Finn Fehér Rózsa érdemrendet Freisingerné Bodnár Judit titkárnak. Az érdemrendeket Jari Vilén nagykövet közreműködésével április 7-én kapták meg az érintettek a finn nagykövetségen, ahol a finn kormányt Tarja Cronberg munkaügyi miniszter képviselte.

2002-ig pedig vendégprofesszorként. Aktív tagja több finn szervezetnek, többek között a Finnugor Társaságnak, a Finn Irodalmi Társaságnak és az M. A. Castrén Társaságnak. Széles körű tudományos kutatómunkája mellett Csepregi Márta jelentős ismeretterjesztő tevékenységet is folytat Finnországgal és a finnugor népekkel kapcsolatban.

Freisingerné Bodnár Judit a finn-magyar kapcsolatok ápolásával foglalkozó civil szervezetekben kifejtett munkássá-

Jari Vilén nagykövet, Csepregi Márta, Tarja Cronberg és Freisingerné Bodnár Judit

Csepregi Márta a finn nyelv és kultúra, valamint a finnugor nyelvtudomány területén végzett eredményes munkája elismeréséül kapta a díjat. A kitüntetett, aki jelenleg az ELTE BTK Finnugor Tanárságának elismert és kedvelt oktatója, a Helsinki Egyetemen is tanított – 1984-től 1990-ig magyar lektorként, 2000-től

gáért kapta az elismerést. Az országos Magyar-Finn Társaságnak, valamint a budapesti Kalevala Baráti Körnek megalapításuktól kezdve tagja, a finn kultúra aktív és lelkes terjesztője. Finn-magyar nyelvi táborok és nyelvtanfolyamok szervezésében is részt vett.

► Forrás: finn nagykövetség

HIRDETÉS

A közhasznú Magyar Bibliatársulat Alapítvány kuratóriuma ezúton is tájékoztatja támogatóit, hogy a 2006. évi, 2007-ben megkapott 1%-os felajánlások teljes összegét, 195 480 forintot a „Biblia az iskolákba” elnevezésű bibliaszárművelet keretében kívánjuk felhasználni. Minden további támogatást köszönettel vesszünk és a Biblia éve 2008 elnevezésű programsorozat megvalósítására fordítunk. Köszönjük! Adószámunk: 19700739-2-43. Számlaszámunk: 11714006-20267306.

HIRDETÉS

ORMOS INTÉZET
Cím: 1184 Budapest, Hengersor u. 73.
Bejelentkezés: 06-1/295-5963

NYITVA: Hétfőtől péntekig: 8-19
Szombaton: 8-13
Csontritkulás vizsgálat – 6000 Ft
Orvosi konzultáció – 4500 Ft

A néma járvány

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (UNESCO) közzétett ijesztő adata szerint a világon közel százötvenmillió embert érint a sokak által csak „néma járványnak” nevezett betegség, amelyet egyszerűen csontritkulásnak hívunk. Az UNESCO-jelentés adatai annyira megleptek, hogy felkerestem a budapesti Ormos Intézet igazgató főorvosát, dr. Szathmáry Juditot, és arról faggattam, hogy Magyarországon az emberek vajon tisztában vannak-e ezzel a riasztó ténnyel.

— Sajnos hazánk lakossága jelentős részének, különösen a negyven év felettieknek fogalmuk sincs arról, hogy micsoda veszélyt hordoz, ha nincsenek tisztában azzal, hogy milyen a csontozatuk állapota — kezdte a tájékoztatást az igazgató asszony. — Hazánkban ez a „járvány” közel egymillió embert ért már el. A megkezdődött csontritkulási folyamat sajnos visszafordíthatatlan, de ha időben felismerik, szinte megállítható, vagy oly mértékig lelassítható, hogy tünet- és panaszmentesen élhetjük az életünket.

— Miért hívják néma járványnak, és miért veszélyes egy bizonyos kor fölött?

— Azért kapta ezt a nem túl szép elnevezést, mert ha valaki nem tudja, hogy ebben a betegségben szenved, értelemszerűen nem is tud ellene tenni semmit, és emiatt a legtöbb esetben a vele történő „találkozás” akár végzetes is lehet. És itt kapcsolodom a második kérdéséhez — folytatta a doktornő —, hogy miért veszélyes egy bizonyos kor fölött. Nos, hát azért, mert ennek az alattomos kórnak

szinte semmilyen tünete nincs, viszont amikor szembetalálkozunk vele, az akár végleges tragédiát is eredményezhet.

— Tudna példákat mondani? — faggatom tovább a főorvos asszonyt.

— Sajnos nagyon sokat is — mondja szomorúan Szathmáry doktornő. — A mi szakmánkban szinte naponta találkozunk olyan esetekkel, amikor minden előzetes tünet nélkül egy életerősnek tűnő, középkorú beteg csigolyája vagy combcsontja egyik percről a másikra különösebb terhelés nélkül szinte magától összeroppant. Az igazi tragédia tulajdonképpen ekkor kezdődik, mert a már kórosan megváltozott csontszerkezet nehezen vagy egyáltalán nem fogadja el a törés tényét, egyszerűen nem akar vagy nem képes gyógyulni. Csak kárpótlunk el egy ereje teljében lévő felnőtt embert, akit egy összeroppant csigolya akár egész életére megnyomorít.

— Létezik valamilyen megbízható vizsgálati módszer a csontritkulás felismerésére?

— Igen, van. Például nálunk, az Ormos Intézetben a DEXA rendszer egyik legkorszerűbb berendezése található, amely néhány perces vizsgálattal pontos képet ad csontozatunk jelenlegi állapotáról.

Befejezésül csak annyit mondott a doktornő, hogy ha a mérleg egyik serpenyőjében van egy berendezés, amely néhány perc alatt tiszta képet ad az állapotunkról, a másik serpenyőben pedig ettől a „néma kórtól” való féltésünk, akkor mindenkinek felnőtt módon kell eldöntenie, hogy mennyire fontos a családja, a környezete, illetve a jövője számára.

HIRDETÉS

Családos hét Nagyborzsönyben

Augusztus 18–23.

Szervező: Bibliai Házasság-gondozó Szolgálat

Jelentkezés: email: amb-ruszg@freemail.hu; levél-cím: 1221 Budapest, Arany János út 109.; telefon: 1/226-5660 (az esti órákban).

Részvételi díjak teljes ellátással: felnőttek: 18 000 Ft/fő; gyermekek 4 év fölött: 8000 Ft/fő; gyermekek 4 év alatt: 4000 Ft/fő.

A csendeshét helye: Nagyborzsöny – ifjúsági tábor, 2634 Nagyborzsöny, Völgy u. 54.

HIRDETÉS

Csendeshét házaspároknak Piliscsabán

Július 21–27.

Szervező: Bibliai Házasság-gondozó Szolgálat

A hét vezetője: dr. Pálhegyi Ferenc

Jelentkezés: email: szekundum@muskatli.hu; telefon: 20/919-3518 (Nemeskéri Pál). Részvételi díj: 21 000 Ft/fő (kétgyás szobák fűrdővel, háromszori bőséges étkezés)

A csendeshét helye: Béthel Evangélikus Missziói Otthon, 2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12.

HIRDETÉS

Vedd át a neked szabott fehér ruhát!

Szeretettel meghívjuk a pesterzsébeti evangélikus gyülekezeti házában (Budapest XX., Ady E. u. 89.) április 24–27. között tartandó evangélikus találkozóra. A szolgálatok menete:

- Április 24., csütörtök, 17 óra, nagyterem: A fölruházott ember
- Április 25., péntek, 17 óra, nagyterem: A cifra ruha
- Április 26., szombat, 17 óra, nagyterem: Az érintett ruhaszegély
- Április 27., vasárnap, 10 óra, templom (úrvacsorával): A levétköztetett Messiás
- Április 27., vasárnap, 17 óra, nagyterem (záró alkalom): A neked szabott fehér ruha

Igét hirdet Ittész István lelkész. Híres vendégek meglepő tanúságokkal. Szeretettel várom, lelképásztori beszélgetés minden alkalom után. Fogadd el a neked szabott fehér ruhát!

HIRDETÉS

Konfliktuskezelés a mindennapokban

Szeretettel hívjuk és várjuk a téma iránt érdeklődő lelkészeket, felügyelőket, presbitereket közös tanulásra, együtt gondolkodásra július 1. és 3. között Gyenesdiásra, a Konfliktusok – Konfliktuskezelés című konferenciára.

Részvételi díj (szállás és napi háromszori étkezés): 6800 forint. (Ágyneműhasználat plusz 1500 forint.)

Jelentkezés: 2008. április 30-ig levélben: dr. Zsednai Józsefné, 7045 Gyöngyös, Fő u. 493.; e-mailben: eva.zsednai@lutheran.hu; telefonon: 20/824-2524.

A részletes program, illetve a jelentkezési lap letölthető a Déli Egyházkerület honlapjáról: <http://del.lutheran.hu/>.

Szervezők: dr. Komlói Piroska pszichológus, egyetemi docens (KGRE) és dr. Zsednai Józsefné lelkész, pasztorálpszichológiai lelkigondozó.

HIRDETÉS

Nyári kántorképző tanfolyamok – Fót, 2008

- Továbbképző (Ecsedi Zsuzsa): 5 és fél nap – 10 000 Ft; június 16–21. (hétfő–szombat)
- I. tanfolyam (Bence Gábor): 17 nap – 28 000 Ft; június 26. – július 12. (csütörtök–szombat)
- II. tanfolyam (Ördög Endre): 17 nap – 28 000 Ft; július 17. – augusztus 2. (csütörtök–szombat)
- II. tanfolyam (Kertész Botond): 16 nap – 26 500 Ft; augusztus 5–20. (kedd–szerda)

Jelentkezési határidő: 2008. május 20. Kérjük, a jelentkezéshez mellékeljenek lelkészi ajánlást és rövid zenei életrajzot. Ez utóbbit pótolhatja és a jelentkezés adminisztrációját megkönnyíti az elektronikus postacímünkön kérhető jelentkezési lap használata. Cím: 2151 Fót, Berda József u. 3. Drótposta: kantarkepzo@citromail.hu.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Csillaghegyi Evangélikus Egyházközség szeretettel hívja híveit és barátait április 20-án a békásmegyéri templomba (1038 Budapest, Mező u. 12., tel.: 1/368-6118) az összegyűlékezés napjára. 10 órákor az istentiszteleten Bérés Tamás prédikál. Délben közös ebédre várjuk vendégeinket. 14 órákor Herbert Vorgrimler Új teológiai szótáráról és a Szétosztott teljesség – A hetvenöt éves Boór János köszöntése című kötetről Boór Jánossal és Mártonffy Marcellal, a kötetek szerkesztőjével Csepregi Zoltán és Donáth László beszélget. 16 órákor vecsernyét tartunk, igét hirdet Donáth László. Az alkalomra a belépés ingyenes, önkéntes adományokat azonban jó szívvel fogadunk.

A Páratlantklub következő alkalmát április 22-én, kedden 18 órától tartjuk a Magyarországi Evangélikus Egyház országos irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk Kákay István országos irodaigazgató, aki Istenes versek a 20. századi magyar lírában címmel tart előadást. Minden 25 és 45 közötti egyedülálló – nemre, felekezetre való tekintet nélkül – sok szeretettel várunk! Az alkalomról érdeklődni a 20/824-2791-es mobilszámon, valamint a marta.pinter@lutheran.hu e-mail címen lehet.

A Páratlantklub ötletgazdája és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziói Szolgálat

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ÖRBÖTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
ARANYKOROSÚ
HARANGÖNTŐMESTER

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar terméket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.
Referencia: www.harangontes.hu.
Levél cím: 2162 Örbötyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu; gombosmi@invitel.hu.

HIRDETÉS

Hirdetmény

A Csomádi Evangélikus Egyházközség mint tulajdonos értesíti az érintett hozzátartozókat, hogy a csomádi Ótemető a temetőkről és a temetkezésekről szóló 1999. évi XLIII. törvény 10. §-ában foglaltak alapján megszüntetésre, kiürítésre kerül más célú felhasználás érdekében; a kiürítés időpontja: 2008. június 30.

Tájékoztatjuk az érintetteket, hogy a fenti időpontig a temető tulajdonosának tett előzetes bejelentés után gondoskodhatnak a holttestmaradványok másol történő eltemetetéséről és a sírjel, síremlék áthelyezéséről saját költségen.

A fenti időpont elmulasztása esetén az azt követő hat hónap elteltével, 2008. december 31-e után a temető tulajdonosa jogosult a temető kiürítéséről, a sírjelek eltávolításáról szóló 145/1999. (X. 1.) kormányrendeletben meghatározott intézkedéseket megtenni.

Elérhetőség: Eszlényi László, 2161 Csomád, Kossuth út 88. Telefon: 28/366-553.

Köszönjük mindazoknak, akik részt vettek edesapánk, dr. Ádám Sándor kiskőrösi temetésén.

A gyászoló család

FIZESSEN ELŐ
LAPUNKRA!

APRÓHIRDETÉS

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszé a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Gyermekszertető, jókedvű, németül értő, legfeljebb huszonöt éves au pair lányt keresünk Nürnbergbe tízéves fiunk mellé a 2008. szeptember és 2009. augusztus közötti időtartamra. Komolyzenész család vagyunk, az apuka német. Érdeklődni, illetve bemutatkozni az amanncj@aol.com e-mail címen lehet.

Szeretettel meghívjuk az evangélikus művészek és tudósok első egyházkerületi találkozójára, melyet április 23-án, szerdán 14 órától tartunk az Északi Egyházkerület székházában (Budapest XII., Szilágyi Erzsébet fasor 24.). A találkozó témája: Tudomány – művészet – egyház.

Az Evangélikus Nők Klubja következő alkalmát április 26-án 10 órai kezdettel tartjuk az MEE Országos Egyházi Irodájának Üllői úti termében (Budapest VIII., Üllői út 24.). Vendégünk Bálintné Kis Beáta, aki Méltósággal méltatlan körülmények közt címmel, vetített képes előadás keretében számol be a kenyai asszonyok nehez sorsáról, illetve a közöttük végzett szolgálatairól. Minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk!

Női Missziói Szolgálat

A Keresztyén Értelmiségi Fórum legközelebbi alkalmán, a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) április 28-án, hétfőn 18.30-kor dr. Várszegi Asztrik főapát A keresztyények egységvágya – az ökumené jelen helyzete címmel tart előadást és fórumbeszélgetést. Az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Milyen nagy alkotásaidnak száma, Uram! Valamennyit bölcsen alkottad, tele van a föld teremtményeiddel. Zsolt 104,24 (Jel 4,11; Mt 11,25–30; Kol 3,12–17; Zsolt 149) Nemrég egy szép tavaszi délelőttön a Margit-szigeten sétáltam végig. Hálás szívvel gyönyörködtem a megújuló természet látványában, a napcsütött lombok üde zöldjében, a madarak énekében. Arcomat simogatta a szél; mély, elemi örömet jelentett a több kilométeres séta. Sorolgtattam az ott látott, virágba borult növények nevét: árvácska, náncisz, magnólia, vérszilva, japánbirs, kutyatej, gólyahír, pástortáska, firtös gyöngyike... „Milyen nagy” Isten alkotásainak száma – s milyen nagy maga az Alkotó...

Hétfő

Uram, kegyelmed betölti a földet. Taníts engem rendelkezéseidre! Zsolt 119,64 (Jn 14,26; Jak 1,17–25/26–27; 1Kor 3,9–17) Isten közelségére vágyunk csillapíthatatlan szomjúsággal. Akaratának teljesítése közelebb vihet hozzá, ezt tudjuk, érezzük mindannyian. De honnan, hogyan tudhatom életem ezer kicsi dolga között, hogy mi az ő akarata? Bölcsesség kell hozzá, tőle kaptam bölcsességet.

Kedd

Íme, most van a kegyelem ideje! Íme, most van az üdvösség napja! 2Kor 6,2 (Ézs 56,1; Lk 19,36–40; 1Kor 3,18–23) Carpe diem. Ragadd meg a napot – keresztény értelemben! Éljen a lehetőség, fogadd el Isten szelíd invitálását! Olyan messzinek tűnik a holnap... Ki tudja, mire lesz képes akkor? Most. Itt. Ma. Ne hagyd elmúlni a napot Istennek adott válaszd nélkül!

Szerda

Mi megmaradunk az imádkozás és az ige szolgálata mellett. ApCsel 6,4 (Jer 2,27b; Róm 15,14–21; 1Kor 4,1–8) Annyi látványos és kellemes tevékenység van! Az egyházon belül is sokszor keressük a módját, hogy szolgálatunknak gyors és erőteljes visszhangja legyen, törjük a fejünket hangzatos szlogenek, figyelemfelkeltő akciókon. Az imádság és a prédikáció nem agresszív módszerek. Talán eredményük sem látszik meg azonnal. Krisztus szelíd hangja szólal meg bennük, de a világ zörejei elnyomhatják ezt a tiszta hangot. Mégis, mi más fontosabb dolga lenne az egyháznak, mint Krisztus hangján megszólalni?

Csütörtök

Így szólott Jézus: „Jöjjetek utánam, és emberhalászkokká teszlek benneteket.” Mk 1,17 (Zsolt 25,12; 1Kor 14,6–9.15–19; 1Kor 4,9–16) Megannyi magányos halacska ként úszkálunk szerte a világban. Megesszük egymást: a nagy hal a kis halat. Vagy a kis halakat visszadobják a vízbe. Krisztus halászaian azonban a legkisebb hal is fontos. Ebbe a „hálóba” nem a pusztítás, hanem a megtartás céljával gyűjtöttek össze bennünket.

Péntek

Egyhízd szívem szorongását, szorult helyzetemből szabadíts ki! Zsolt 25,17 (Jn 16,33b; Lk 22,39–46; 1Kor 4,17–21) Sokan inkább a jól ismert borzalmat választják életük folyamán újra meg újra, csak ne kelljen szembenézniük az ismeretlennel. A változtatáshoz – az elszántáson túl – bátorság kell. Nem könnyű megtenni azt a bizonyos első lépést a változás útján. Az ehhez szükséges erőt azonban csak tőle kaphatjuk meg. Ő adja a kezdő impulzust, amely az első mozzanat lehet a szabaduláshoz. Aztán pedig végig velünk van, lépésről lépésre.

Szombat

A két tanítvány unszolta Jézust, és kérték: „Maradj velünk, mert esteledik, a nap is lehanyatlott már!” Bement hát, hogy velük maradjon. Lk 24,29 (1Kor 8,57; Jn 6,60–62/63–69; 1Kor 5,1–8) Talán a legszorongatóbb este életünk alkonya. Bezáródnak az ablakok, leereszkedik a sötétség. Mi jön utána? Milyen lesz majd az a bizonyos átlépés az éjszakába? A tanítvány kérése úgy hangzik, mintha egy megrettent gyermek könyörögne szülőjéhez a gyerekszobában, hogy maradjon vele: „Csak amíg el nem alszom...” És a szülő marad. Jelenléte megnyugtató, felold, biztonságot ad. És Krisztus marad. Mikor már senki, semmi sincs mellettünk, ő ott van.

■ BALOGH ÉVA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 20-ától április 27-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>9.55 / mtv Református magazin (26') 10.25 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor A műsorban képek, történetek elevenednek fel a dunántúli egyházkerület történetéből. Közreműködik Keveházi László, Gryllus Dániel és Vilmos. (10') 10.35 / mtv Az építő lelkész (30') 12.10 / Duna Tv Élő egyház (26') 15.05 / Bartók rádió Beszélgetések az egyházzenéről Görög katolikus éneklés Magyarországon, 2. rész (55') 21.15 / Bartók rádió A Biblia éve – 2008 100/5. rész (45')</p>	<p>10.40 / Duna II. Autonómia A Biblia éve. Ki nekem Jézus Krisztus? (1997) (28') 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház felőrája 15.20 / Duna II. Autonómia A Biblia éve. Történelmi hittel (magyar dokumentumfilm, 2002) (30') 19.40 / Duna II. Autonómia Töredékek Református kollégiumok (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2001) (21') 20.40 / Duna II. Autonómia A Biblia éve. A hit kérdése ma (magyar dokumentumfilm, 2002) (30') 23.25 / Duna II. Autonómia A Biblia éve Zsoltárok (1996) (45')</p>	<p>5.20 / mtv és m2 Hajnali gondolatok. A mai adásban Balicza Iván evangélikus lelkészt hallhatjuk. 7.30 / Duna Tv Isten kezében (ism.) (26') 13.30 / Kossuth rádió Tanúim leszték! A római katolikus egyház felőrája 14.05 / Kossuth rádió Arcvonalok Somogyi Győző festőművész (30') 15.20 / Duna II. Autonómia Százhangú orgona 4/1. rész: Dunántúl, Moldva, Gyimes (1998) (31') 19.00 / Duna Tv Vándormadarak (francia–német–olasz–spanyol–svájci játékfilm, 2001) (95')</p>	<p>10.40 / Duna II. Autonómia Százhangú orgona 4/2. rész: Felföld (1998) (30') 11.00 / PAX Székelyföldi vártemplomok 4–6. rész: Csíkkarcfalva, Csíkrákóc, Csíkszentgyörgy (dokumentumfilm-sorozat) (25') 13.30 / Kossuth rádió „Te benned bízunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája 14.45 / m2 A Tízparancsolat ma (magyar dokumentumfilm, 2001) 10/4. rész (45') 19.15 / Duna II. Autonómia A Biblia éve Zsoltárok (1998) (43') 21.05 / PAX (premier) Erdélyi kalazanciusok (dokumentumfilm) (58')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>6.30 / ATV „Nem csak kenyérről él...” Győri János Sámuel evangélikus lelkész (10') 7.30 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26') 10.50 / Duna II. Autonómia Őseink hite Pásztorinnenp a Hortobágyon (magyar ismeretterjesztő film, 2005) (29') 18.00 / zone europa Jézus élete (francia film, 1999) (106') 20.30 / Duna II. Autonómia A Biblia éve „Egészen az Úr Jézusé lenni” Egy kalocsai iskolánövér missziós útja Kínába (magyar dokumentumfilm, 2007) (32')</p>	<p>11.00 / Duna II. Autonómia A Biblia éve Töredékek A Biblia magyar fordítása (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2001) (21') 11.04 / Bartók rádió A Biblia éve 2008 100/6. rész (14') 19.15 / Duna II. Autonómia A Biblia éve. Biblia Pauperum Szegények Bibliája (2003) (21') 21.05 / PAX (premier) Ellenpontok. Fejezetek egy erdélyi szamizdat történetéből (dokumentumfilm) (83') 22.25 / Duna II. Autonómia A Biblia éve Istentisztelet-közvetítés a Szatmárnémeti Református Egyházközségből felvételről</p>	<p>7.30 / Rádió C (FM 88,8) Evangélikus felőra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 9.50 / Duna II. Autonómia Feszty Árpád: A magyarok bejövetele (magyar ismeretterjesztő film, 1995) (10') 12.15 / Duna Tv Isten kezében. Pálos kolostorok: Pécs és Buda (26') 13.30 / PAX Mit ér az ember, ha hívó? Benedek István Gábor (30') 14.05 / PAX Vámos Miklós Konrad Györggyel beszélget (62') 18.20 / Bartók rádió Bach és Kodály gondolkán (25') 20.45 / PAX (premier) Invocatio Musicalis (zsolttár- és koralfeldolgozások) (60')</p>	<p>8.30 / Civil rádió Evangélikus felőra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 10.04 / Kossuth rádió Református istentisztelet közvetítése Mezőcsától. Igét hirdet Gazda István esperes. (56') 10.30 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor (5') 11.05 / mtv Protestáns újságírók (ism.: m2, 13.55) (25') 11.30 / mtv Az első magyar nyelvű Újszövetség (30') 12.15 / Duna Tv Élő egyház (26') 21.30 / Bartók rádió A Biblia éve 2008 100/7. rész J. S. Bach: Márk-passió (120')</p>

HIRDETÉS

Asszonyhétvége Révfülöpon

Egyházunk Női Missziói Szolgálat a Biblia évében asszonyhétvégét rendez Révfülöpon, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban május 22–25. között Szótlan rábeszélés – Az élet igehirdetése címmel. (Az alkalom 22-én vacsorával kezdődik, és 25-én ebéddel fejeződik be.) A jelentkezéseket május 5-ig kérjük eljuttatni a Női Misszió Szolgálat címére: 1085 Budapest, Üllői út 24. Érdeklődni a 20/824-2791-es mobilszámon, illetve a marta.pinter@lutheran.hu e-mail címen lehet.

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.
3300 Eger, Vincellérskola u. 3.
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa
(zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Árusítva a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (károly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő/EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10340 Ft, szomszédos országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Rovatvezetők: Hafenschner Károly (ifj.) – Ige- és hirdető (karoly.hafenschner@lutheran.hu), Kendek K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendek@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado.lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendek K. Péter (peter.kendek@lutheran.hu).

